

Vilniaus universitetas
TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR POLITIKOS MOKSLŲ INSTITUTAS

VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO MAGISTRO PROGRAMA

JŪRATĖ ČEIKAITĖ
II kurso studentė

**VIDINĖ SAVIVALDYBIŲ DECENTRALIZACIJA LIETUVOJE:
GYVENAMOSIOS VIETOS DEKLARAVIMO FUNKCIJOS PERDAVIMO
SENIŪNIJOMS ATVEJIS**

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovas: dr. D. Vijeikis

Vilnius, 2010

Magistro darbo vadovo išvados dėl darbo gynimo:

.....
.....
.....

.....
(data) (v., pavardė) (parašas)

Magistro darbas įteiktas gynimo komisijai:

.....
(data) (Gynimo komisijos sekretorės parašas)

Magistro darbo recenzentas:

.....
(v., pavardė)

Magistro darbų gynimo komisijos įvertinimas:

.....

Komisijos pirmininkas:
Komisijos nariai:

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

Patvirtinu, kad įteikiamas magistro darbas yra:

1. Atliktas mano pačios ir nėra pateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose;
2. Nebuvo naudotas kitame Institute/Universitete Lietuvoje ir užsienyje;
3. Nenaudoja šaltinių, kurie nėra nurodyti darbe, ir pateikia visą panaudotos literatūros sąrašą.

Jūratė Čeikaitė

(parašas)

BIBLIOGRAFINIO APRAŠO LAPAS

Čeikaitė J. Vidinė savivaldybių decentralizacija Lietuvoje: gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimo seniūnijoms atvejis: Viešojo administravimo specialybės magistro darbas / VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas; darbo vadovas D.Vijeikis. – V., 2010. – 67 p.

Reikšminiai žodžiai: vidinė savivaldybių decentralizacija, efektyvumas, gyvenamosios vietos deklaravimo funkcija, seniūnijos, socialiniai kaštai, socialinė nauda, interesų grupės.

Šiame darbe nagrinėjama vidinė savivaldybių decentralizacija Lietuvoje. Remiantis teisės aktais, įvairiais moksliniais tyrimais ir analitiniais straipsniais išanalizuojami vidinės savivaldybių decentralizacijos pagrindiniai aspektai ir suformuojamas vidinės savivaldybių decentralizacijos efektyvumo vertinimo modelis.

Pagal suformuotą vidinės savivaldybių decentralizacijos efektyvumo vertinimo modelį detaliau nagrinėjamas Gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimo seniūnijoms atvejis. Darbe nustatoma, jog vidinės savivaldybių decentralizacijos formavimą veikia interesų grupės.

TURINYS

LENTELIŲ IR PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS	6
ĮVADAS.....	7
1. VIDINĖ SAVIVALDYBIŲ DECENTRALIZACIJA LIETUVOJE.....	12
1.1. Vidinės savivaldybių decentralizacijos turinys ir formos	12
1.2. Viešasis valdymas ir vidinė savivaldybių decentralizacija	13
1.3. Viešoji politika ir vidinė savivaldybių decentralizacija	15
1.4. Interesų grupės ir vidinės savivaldybių decentralizacija.....	16
1.5. Vidinės savivaldybių decentralizacijos efektyvumo vertinimo modelis.....	17
2. GYVENAMOSIOS VIETOS DEKLARAVIMO FUNKCIJOS PERDAVIMO SENIŪNIJOMS EFEKTYVUMO VERTINIMAS	22
2.1. Probleminė situacija	23
2.2. Alternatyvų pristatymas	24
2.3. Apklaustų seniūnijų charakteristikos	25
2.4. Tikslas – taupesnis biudžeto lėšų naudojimas.....	26
2.4.1. Gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimo kaštai	26
2.4.2. Gyvenamosios vietos e-deklaravimo kaštai	31
2.5. Tikslas – geresnis vietinių bendruomenių poreikių tenkinimas	33
2.5.1. Vietinių bendruomenių nuomonių tyrimas	33
2.5.2. Vietinių bendruomenių nuomonių tyrimo rezultatai: alternatyvų socialinė nauda ...	34
2.6. Alternatyvų socialinių kaštų ir naudos palyginimas	44
3. INTERESŲ GRUPIŲ POZICIJOS VIDINĖS SAVIVALDYBIŲ DECENTRALIZACIJOS ATŽVILGIU	45
3.1 Vietinių bendruomenių politinis dalyvavimo lygis Lietuvoje.....	45
3.2 Seniūnų pozicija vidinės savivaldybių decentralizacijos atžvilgiu	48
3.3 Politikų pozicija vidinės savivaldybių decentralizacijos atžvilgiu.....	50
3.4 Interesų grupių pozicijų vidinės savivaldybių decentralizacijos atžvilgiu apibendrinanti schema.....	51
IŠVADOS.....	53
LITERATŪRA.....	55
SUMMARY	60

LENTELIŲ IR PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

LENTELĖS

1 lentelė_Apklaustų seniūnijų tipai ir charakteristikos	26
2 lentelė_Apklaustų seniūnijų vidutinis biudžeto lėšų poreikis gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijai vykdyti 2007-2009 m.	29
3 lentelė_2007-2009 m. biudžeto lėšų poreikis gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijai vykdyti.....	30
4 lentelė_Optimaliausia gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimui seniūnijoms skirtų lėšų suma, už kurią respondentai būtų sutikę mokėti.....	38
5 lentelė_Gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimo seniūnijoms tikslingumo vertinimo skaitinių duomenų charakteristikos	38
6 lentelė_Gyvenamosios vietos deklaravimo alternatyvų atitikimo gyventojų poreikiams vertinimas	43
7 lentelė_Aptartų alternatyvų įvertinimas	44

PAVEIKSLAI

1 pav. Vidinės savivaldybių decentralizacijos efektyvumo vertinimo modelis	21
2 pav. Gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos probleminė situacija	23
3 pav. Gyvenamosios vietos deklaravimo paslaugos teikimo alternatyvos	24
4 pav. Seniūnijų tipinis įrangos komplektas.....	27
5 pav. Sociodemografinės respondentų charakteristikos	35
6 pav. Veiksniai, įtakoję gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimą.....	36
7 pav. Kelionių sąnaudų palyginimas	37
8 pav. Respondentų nuomonių pasiskirstymas dėl Gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimo seniūnijoms tikslingumo	39
9 pav. Asmens duomenų perdavimo tinklais schema	40
10 pav. Respondentų nuomonė dėl gyvenamosios vietos deklaravimo paslaugos teikimo perkėlimo į elektroninę erdvę.....	41
11 pav. Pateikimo kokybės dimensijos subdimensijų reikšmės ir jų vidurkis (balais, skalėje nuo 1 iki 9)	42
12 pav. Interesų grupių įtaka vidinė savivaldybių decentralizacijos įgyvendinimui	52

ĮVADAS

Naujos teorinės nuostatos istoriniuose XX–XXI a. sandūros etapuose reikalauja tobulinti vadinamąją „gerąją“ viešojo valdymo praktiką. Pagrindinėmis modernizavimo kryptimis tapo viešųjų organizacijų funkcinės veiklos tobulinimas, įvairių valdymo ir kontrolės formų modernizavimas, viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės plėtojimas, rinkos santykių diegimas viešajame sektoriuje, naujų privatizavimo formų, valdymo demokratizavimo ir piliečių dalyvavimo valdyme galimybių plėtra.¹

Viešojo valdymo demokratizavimui ypač reikšminga vidinė savivaldybių decentralizacija, leidžianti įgyvendinti subsidiarumo principus ir rasti naujų galimybių priartinant valdymą prie vietos gyventojų bei tobulinant sprendimų priėmimą racionaliai jį paskirstant tarp valdymo institucijų.²

Vidinė savivaldybių decentralizacija pradėta įgyvendinti ir Lietuvoje. Vidinė savivaldybių decentralizacija – savivaldybės valdymo ir/ar viešųjų paslaugų teikimo pertvarkymo būdas, kai aukštesniam hierarchiniam lygiui priklausantiems subjektams nustatyti įgaliojimai perduodami žemesniam hierarchiniam lygiui priklausantiems tiesiogiai pavaldiems arba nepavaldiems subjektams arba kai įgaliojimai padalijami didesniam to paties hierarchinio lygio subjektų skaičiui³.

Temos iširtumas. Mokslinių tyrimų, kuriuose būtų nagrinėjama vidinė savivaldybių decentralizacija Lietuvoje, beveik nėra.

Atskirus vidinės savivaldybių decentralizacijos elementus Lietuvoje analizavę A. Astrauskas⁴, S. Stoškus ir D. Beržinskienė⁵, J. Staponkienė⁶, M. Romeris⁷, A. Raipa⁸, G. Žilinskas⁹, J. Baltušnikienė¹⁰.

¹ A. Raipa, „Šiuolaikinio viešojo valdymo pokyčių kryptys ir tendencijos“. *Viešoji politika ir administravimas*, 30, 2009, 23-24.

² F. Bartina and B. Bevito. Financial Reports and Decentralization in Municipal Governments – International Review of Administrative Sciences. 2006, 223-238.

³ Lietuvos Respublikos Vyriausybė. „Vidinės savivaldybių decentralizacijos koncepcija“. Vilnius, 2007. <http://www.heritage.lt/t_aktai/istatymai/saugomu_teritoriju.htm> [žiūrėta 2009 spalio 19 d.].

⁴ A. Astrauskas, „Decentralizacija vietos savivaldybėje: turinys ir formos“. *Viešoji politika ir administravimas*, 20, 2007, 12.

⁵ S. Stoškus ir D. Beržinskienė, Vadyba. Kaunas: Technologija, 2005, 125 – 159.

⁶ J. Staponkienė, „Naujosios viešosios vadybos elementų identifikavimas“. *Viešoji politika ir administravimas*, 13, 2005, 85.

⁷ M. Romeris, Valstybė ir jos konstitucinė teisė. Trečia dalis: Valstybės formos ir konstituciniai režimai. Unitarinė valstybė ir valstybiniai junginiai. Vilnius: MRU, 2008.

⁸ A. Raipa ir E. Backūnaitė, „Decentralizacijos reformų teoriniai ir taikomieji aspektai“. *Viešoji politika ir administravimas*, 7, 2004, 23-32.

Darbe remiamasi daugiausiai užsienio autorių moksliniais tyrimais ir analitiniais straipsniais.

Pirmoje dalyje, remiamasi Wayne Parsons, F. Bartina and B. Bevito, Ch.Pollitt, G. Bouckaert, D. Osborne and T. Gaebler, T. Bovaird and E. Loffler, E. Barcevičiaus, V. Nakrošiaus et al, Anthony E. Boardman, David H. Greenenberg, Aidan R. Vining and David L. Weimer, Glen Holt, Donald Elliott, B. Weisbrod, Y. Amir, B. Awerbuch, and R.S. Borgstrom, L.R. Goel, R. Gupta, and P.K. Tyagi moksliniais darbais, kurių pagrindu sudaromas analizės modelis.

Trečioje darbo dalyje, analizuojant interesų grupių pozicijas vidinės savivaldybių decentralizacijos atžvilgiu Lietuvoje, remiamasi Ann Majchrzak, Remigijaus Riekašiaus, Lina Marcinkevičiūtės, Rūtos Petrauskienės, Ch. E.Lindblom, E. J. Woodhouse moksliniais darbais, „Eurobarometro“ „Visuomenės nuomonė Europos Sąjungoje“ 2007 metų duomenis, straipsniais spaudoje.

Atliekant analizę taip pat remiamasi Europos vietos savivaldos chartija, Vidinės savivaldybių decentralizacijos koncepcija, Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu bei kitais teisės aktais.

Temos aktualumas ir pasirinkimo pateisinimas. Vidinės savivaldybių decentralizacijos sritis pasirinkta dėl to, kad ji yra santykinai nauja Lietuvos viešojoje politikoje ir todėl Lietuvoje kol kas mažai analizuota. Vidinės savivaldybių decentralizacijos aktualumą sustiprina ir tai, kad atsižvelgiant į pirmojo Vidinės savivaldybių decentralizacijos koncepcijos įgyvendinimo etapo rezultatus, bus formuojami antrojo etapo tikslai ir kryptys.

2007 m. kovo 14 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 282 buvo patvirtinta Vidinės savivaldybių decentralizacijos koncepcija (toliau – Koncepcija). Vienas pagrindinių Koncepcijoje deklaruojamų tikslų yra užtikrinti efektyvų subsidiarumo principo įgyvendinimą¹¹.

Europos sąjungos kontekste, subsidiarumas reiškia, kad sprendimai turi būti priimami tuo lygmeniu, kuriame jie yra efektyviausi. Jeigu sprendimą gali priimti žemesni valdžios lygmenys, vadinasi nėra reikalo jį patikėti aukštesniam lygmeniui.

⁹ G. Žilinskas, Valstybinės valdžios politinė – teritorinė organizacija ir jos formos. Kaunas: Technologija, 2001.

¹⁰ J. Baltušnikienė, „Viešojo valdymo sistemos decentralizacija: turinys, pranašumai ir trūkumai“. *Viešoji politika ir administravimas*, 27, 2009, 79-89.

¹¹ Vidinės savivaldybių decentralizacijos koncepcija,
<http://www.heritage.lt/t_aktai/istatymai/saugomu_teritoriju.htm>

Subsidiarumo principas nustatytas Europos vietos savivaldos chartijos 4 straipsnio 3 dalyje: „Pareigų, perduodamų kitiems vietinės valdžios organams, apimtis turi atitikti užduoties apimtį ir jos pobūdį, taip pat efektyvumo ir ekonomiškumo reikalavimus¹²“.

Pagal Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 7 punkto nuostatas subsidiarumo principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų sprendimai turi būti priimami ir įgyvendinami tuo viešojo administravimo sistemos lygiu, kuriuo jie yra efektyviausi.¹³

Remiantis aukščiau teisės aktuose deklaruojamais teiginiais, vidinė savivaldybių decentralizacija turėtų būti įgyvendinama priimant efektyvius sprendimus.

Vienas pirmųjų vidinės savivaldybių decentralizacijos įgyvendinimo žingsnių – gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimas seniūnijoms. 2007 metų liepos 1 d. Migracijos tarnybų vykdytos gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos buvo perduotos seniūnijoms ar kitiems savivaldybių administracijos padaliniais. Lyginant su kitomis papildomomis funkcijomis, priskirtomis seniūnijoms nuo 2007 metų, gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimo seniūnijoms atvejis yra iki šiol didžiausias apimties įgyvendintas vidinės savivaldybių decentralizacijos projektas Lietuvoje. Įgyvendinus šį projektą gyvenamosios vietos deklaravimo funkciją atliekančių įstaigų skaičius padidėjo aštuonis kartus. Šis žingsnis buvo grindžiamas subsidiarumo principo įgyvendinimu. Taigi, ar gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimas seniūnijoms buvo išties efektyvus žingsnis, kaip numatyta aukščiau teisės aktuose deklaruojamuose teiginiuose?

Darbo objektas – vidinė savivaldybių decentralizacija Lietuvoje: gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimo atvejis.

Darbo tikslas – įvertinti, ar pradėta vidinės savivaldybių decentralizacija įgyvendinama Lietuvoje efektyviai¹⁴.

Uždaviniai:

1. Remiantis įvairių autorių moksliniais tyrimais ir analitiniais straipsniais, teisės aktais apžvelgti vidinės savivaldybių decentralizacijos pagrindinius aspektus ir suformuoti

¹² Lietuvos Respubliko Seimas, „Europos Vietos Savivaldos Chartija“, Vilnius, 1999.

<http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=48874> [Žiūrėta 2009 01 04]

¹³ „Lietuvos Respublikos Viešojo administravimo įstatymas“, Lietuvos Respublikos Seimas, Vilnius, 2002. <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=198296> [Žiūrėta 2009 01 04]

¹⁴ Šiame darbe efektyvumo terminas apima ekonomį (taupesnį biudžeto lėšų naudojimą) ir socialinį (geresnį vietos bendruomenės poreikių atstovavimą) aspektus. Pasirinkimas plačiau paaiškinamas pirmoje darbo dalyje.

darbo analizės pagrindą – vidinės savivaldybių decentralizacijos efektyvumo vertinimo modelį.

2. Pagal suformuotą modelį detaliau išnagrinėti gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimo seniūnijoms atveji.
3. Priėjus išvados, jog gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimas seniūnijoms yra neefektyvus žingsnis, išanalizuoti interesų grupių poziciją vidinės savivaldybių decentralizacijos atžvilgiu Lietuvoje.

Tiriamieji klausimai: *pagrindinis klausimas:* - ar pradėta vidinės savivaldybių decentralizacija Lietuvoje yra įgyvendinama efektyviai? (Gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimo seniūnijoms atvejis). *Šalutiniai tyrimo klausimai:* ar vyriausybės tvirtinami projektai maksimizuoja visuminę gerovę? Kokia interesų grupių pozicija vidinės savivaldybių decentralizacijos atžvilgiu Lietuvoje?

Hipotezės.

1. Vidinės savivaldybių decentralizacijos įgyvendinimo kaštai yra didesni už jos teikiamą naudą.
2. Vidinė savivaldybių decentralizacija – politikų priimta alternatyva savivaldybių skaičiaus didinimui, o ne geresniam vietinių bendruomenių poreikių tenkinimui.

Priklausomas kintamasis – vidinės savivaldybių decentralizacijos efektyvumas (gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimo seniūnijoms atvejis).

Nepriklausomi kintamieji: socialinė nauda, socialiniai kaštai, interesų grupių įtaka.

Tyrimo teorija ir metodologija. Vidinės savivaldybių decentralizacijos efektyvumo vertinimas atliekamas pagal modelį, kuris sudarytas remiantis koncepcija bei kitais teisės aktais ir įvairių autorių moksliniais tyrinėjimais. Modelis suformuotas tokia žingsnių logine seka:

1. Remiantis mokslinių tyrimų analize, suformuojams teiginys, jog vidinė savivaldybių decentralizacija, lemianti efektyvesnę viešąją valdymą, turėtų būti įgyvendinama, priimant efektyviausius sprendimus dėl racionalaus įgaliojimų perdavimo seniūnijoms.
2. Išnagrinėjus efektyvumo kriterijų, išsikelti du nebendramačiai tikslai: taupesnis biudžeto lėšų naudojimas (*efficiency*) ir geresnis vietos bendruomenės poreikių tenkinimas (*effectiveness*) bei pasirenkamas socialinės kaštų naudos analizės tyrimo metodas.
3. Remiantis W.Parsons suformuota teorija, jog sprendimus gali įtakoti veikėjai, turintys tam tikrų resursų, arba galių, o tokiu atveju sprendimai nėra pagrįsti racionalumo principais, reformų vertinimais, ar išankstiniais skaičiavimais, priėjus išvados, jog priimtų sprendimų teikiama socialinė nauda yra mažesnė už įgyvendinimo kaštus,

formuojamas vidinės savivaldybių decentralizacijos efektyvumo vertinimo modelis papildomas interesų grupių įtaka priimtam sprendimui.

4. Pagal suformuotą vidinės savivaldybių decentralizacijos efektyvumo vertinimo modelį detaliau nagrinėjamas Gyvenamosios vietos deklaratavimo funkcijos perdavimo seniūnijoms atvejis.
5. Priėjus išvados, jog Gyvenamosios vietos deklaratavimo funkcijos perdavimo seniūnijoms atvejo socialinė nauda yra mažesnė už įgyvendinimo kaštus, nagrinėjama interesų grupių pozicijos vidinės savivaldybių decentralizacijos atžvilgiu..

Tyrimo būdai ir metodai.

1. Formuojant analizės pagrindą pirmoje dalyje, darbe naudojami kokybiniai duomenų apdorojimo metodai: lyginamoji ir loginė mokslinės literatūros analizė.
2. Atliekant gyvenamosios vietos deklaratavimo funkcijos perdavimo seniūnijoms atvejo vertinimą, naudojami kokybiniai ir kiekybiniai duomenų apdorojimo metodai: sintezė, socialinė kaštų naudos analizė, aprašomoji statistika..
3. Interesų grupių pozicijos vidinės savivaldybių decentralizacijos atžvilgiu analizuojamos taikant literatūros ir statistinių duomenų analizę.

Darbo struktūra. Darbą sudaro įvadas ir trys dalys. Pirmojoje darbo dalyje suformuojamas darbo analizės pagrindas. Antrojoje darbo dalyje, pagal suformuotą analizės pagrindą nagrinėjamas gyvenamosios vietos deklaratavimo funkcijos perdavimo atvejis. Trečioji darbo dalis skirta interesų grupių pozicijų vidinės savivaldybių decentralizacijos atžvilgiu analizei. Darbo pabaigoje pateikiamos gautos išvados, literatūros sąrašas ir santrauka anglų kalba.

1. VIDINĖ SAVIVALDYBIŲ DECENTRALIZACIJA LIETUVOJE

Klasikinė aksioma teigia, kad strateginiai uždaviniai dažnai neįgyvendinami ne todėl, kad jų apskritai negalima įgyvendinti, o todėl kad jų įgyvendinimo tikslai ir kryptys yra prastai formuluojami. Atsižvelgiant į pirmojo Vidinės savivaldybių decentralizacijos koncepcijos (toliau – Koncepcija) įgyvendinimo etapo rezultatus, bus formuojami antrojo etapo tikslai ir kryptys. Šioje dalyje apžvelgiami vidinės savivaldybių decentralizacijos pagrindiniai aspektai ir suformuojamas darbo analizės pagrindas – vidinės savivaldybių decentralizacijos efektyvumo vertinimo modelis.

1.1. Vidinės savivaldybių decentralizacijos turinys ir formos

Vidinę savivaldybių decentralizaciją yra apibrėžę uA. Astrauskas¹⁵, S. Stoškus ir D. Beržinskienė¹⁶, J. Staponkienė¹⁷, M. Romeris¹⁸, A. Raipa¹⁹, G. Žilinskas²⁰, J. Baltušnikienė²¹. Jų pateikti apibrėžimai vienas kitą papildo, o neprieštarauja vienas kitam.

Koncepcijoje Vidinės savivaldybės decentralizacijos turinys apibrėžiamas: „savivaldybės valdymo ir/ar viešųjų paslaugų teikimo pertvarkymo būdas, kai aukštesniam hierarchiniam lygiui priklausantiems subjektams nustatyti įgaliojimai perduodami žemesniam hierarchiniam lygiui priklausantiems tiesiogiai pavaldiems arba nepavaldiems subjektams arba kai įgaliojimai padalijami didesniam to paties hierarchinio lygio subjektų skaičiui. Įgaliojimus gavusiems subjektams garantuojama diskrecija veikti: priimti sprendimus, juos įgyvendinti ir naudoti jiems skiriamus finansinius ir materialinius išteklius. Taip pat nustatoma tam tikro pobūdžio sąveika (ryšiai ir atsakomybė) tarp įgaliojimus perdavusio ir įgaliojimus gavusio subjektų²²“.

Vietos savivaldybę dėl jos hierarchinės struktūros galima tapatinti su valstybe. Vietos savivaldybės atstovaujamoji valdžia, kuri svarsto ir priima politinius sprendimus, –

¹⁵ A. Astrauskas, 12.

¹⁶ S. Stoškus ir D. Beržinskienė, 125 – 159.

¹⁷ J. Staponkienė, 85.

¹⁸ M. Romeris, Valstybė ir jos konstitucinė teisė. Trečia dalis: Valstybės formos ir konstituciniai režimai. Unitarinė valstybė ir valstybiniai junginiai. Vilnius: MRU, 2008.

¹⁹ A. Raipa ir E. Backūnaitė, 23-32.

²⁰ G. Žilinskas, Valstybinės valdžios politinė – teritorinė organizacija ir jos formos. Kaunas: Technologija, 2001.

²¹ J. Baltušnikienė, 79-89.

²² Vidinės savivaldybių decentralizacijos koncepcija, <http://www.heritage.lt/t_aktai/istatymai/saugomu_teritoriju.htm>.

savivaldybės taryba, o vykdomoji, atliekanti viešojo administravimo funkcijas, – savivaldybės administracijos direktorius ir jo pavaduotojai. Taip pat vietos savivaldybė turi jai pavaldžius subjektus, kurie tiesiogiai teikia viešąsias paslaugas.

Atsižvelgiant į tai, kad valstybė ir vietos savivaldybė yra sąlyginai panašios, galima teigti, kad aukščiau pateiktame vidinės decentralizacijos savivaldybėje turinio apibrėžime minimi įgaliojimai gali būti trijų sričių: valdžios, administravimo ir viešųjų paslaugų teikimo.

A. Atrauskas išanalizavęs įvairių šalių, priskirtinų šalims, turinčioms britiškąją vietos savivaldos sistemą (Anglija, Škotija, Naujoji Zelandija), romaniškąją vietos savivaldos sistemą (Prancūzija, Italija, Ispanija), germaniškąją vietos savivaldos sistemą (Vokietija, Olandija, Austrija), skandinaviškąją vietos savivaldos sistemą (Danija, Švedija, Suomija), taip pat Rytų ir Pietryčių Europos šalių (Lenkijos, Slovakijos, Čekijos, Vengrijos, Slovėnijos ir kt.) patirtį, išskiria šias vidinės decentralizacijos formas: dekoncentravimas, įgaliojimų perdavimas (delegavimas), fiskalinė ir ekonominė decentralizacija, taip pat įvairios dekoncentravimo rūšys (vertikalusis ir horizontalusis dekoncentravimas) bei įvairios įgaliojimų perdavimo (delegavimo) rūšys²³:

- a) savivaldybių tarybų įgaliojimų perdavimas tarybų komitetams;
- b) atstovaujamosios valdžios institucijos įgaliojimų perdavimas vykdomajai institucijai;
- c) įgaliojimų ar jų dalies perdavimas gyvenamųjų vietovių teritorinėms bendruomenėms ar atstovų taryboms (teritorinėms komisijoms);
- d) įgaliojimų perdavimas įvairaus tipo bendruomeninėms organizacijoms ar atskirų sektorių įstaigų savivaldos organams.

Taigi, remiantis Vidinės decentralizacijos savivaldybėje turinio apibrėžimu, perduodamų įgaliojimų sritimis (valdžios, administravimo ir viešųjų paslaugų) galima teigti, jog vidinės savivaldybių decentralizacijos Lietuvoje forma: įgaliojimai perduodami gyvenamųjų vietovių teritorinėms bendruomenėms, atstovaujamos seniūnų.

1.2. Viešasis valdymas ir vidinė savivaldybių decentralizacija

Anot Ch. Pollitt, G. Bouckaert, valstybės institucijos suformuojamos siekiant taupyti išteklius, gerinti viešųjų paslaugų kokybę, tobulinti viešosios politikos formavimą ir įgyvendinimą. Viešojo valdymo reformos gali padėti sumažinti biurokratinių suvaržymų,

²³ Austrauskas, 20.

stiprinti vykdomosios valdžios atsakomybę ir atskaitomybę tiek įstatymų leidėjams, tiek piliečių grupėms už politikos kryptį bei programų formavimą ir įgyvendinimą²⁴.

A. Raipa pabrėžia, jog nuo efektyvaus viešųjų institucijų gebėjimo planuoti, efektyviai parengti ir priimti bei įgyvendinti sprendimus priklauso šalies ekonominė padėtis, įvaizdis, galimybės naudotis tarptautinių organizacijų ekonomine ir politine parama²⁵.

D. Osborne'as ir T. Gaebleris efektyvesnę viešojo valdymo galimybę supranta kaip sistemingą viešojo sektoriaus pertvarkymą, strateginių uždavinių reformuojant viešąjį valdymą įgyvendinimą²⁶.

Remiantis A. Raipos atlikta apžvalga, B. Guy Peter, D. Kettl, Ch. Pollitt, G. Bouckaert, T. Bovaird, E. Loffler, L. Terry darbuose viešojo valdymo modernizavimas analizuojamas kaip viešojo sektoriaus veiklos efektyvumo sąlyga, sėkmingų viešojo valdymo reformų sudedamoji dalis²⁷.

Bovaird T. ir E. Loffler teigimu, modernizavimo struktūroje svarbios valdžios institucijų ir piliečių (klientų) interesų grupės, demokratiniai valdymo principai remiasi „orientuotos į klientus“ valdžios koncepcija, siekiant galutinio rezultato – piliečių pasitenkinimo viešųjų institucijų veikla²⁸.

Bartina F. and B. Bevito²⁹ vienu reikšmingiausiu demokratiniu principu išskiria decentralizaciją, leidžiančią įgyvendinti subsidiarumo principus ir rasti naujų galimybių priartinant valdymą prie paslaugų vartotojų (klientų) bei tobulinant sprendimų priėmimą racionaliai jį paskirstant tarp centrinių ir subnacionalinių valdymo institucijų.

Vienas pagrindinių vidinės savivaldybių decentralizacijos Lietuvoje deklaruojamų tikslų yra užtikrinti efektyvų subsidiarumo principo įgyvendinimą³⁰.

Subsidiarumo principą sudaro trys pamatinės idėjos:

1. Kolektyvinis vienetas negali paveržti to, ką individas sugeba atlikti pats.
2. Iš mažesnių socialinių vienetų negali būti atimtos galimybės ir priemonės realizuoti tai, ką jie sugeba atlikti patys.

²⁴ Ch. Pollitt, G. Bouckaert, Viešojo valdymo reforma. Vilnius: Algarvė, 2003, 20.

²⁵ A. Raipa, 23-24.

²⁶ D. Osborne and T. Gaebler, Reinventing Government. How the Entrepreneurial Spirit is Transforming the Public Sector. 1992, 35.

²⁷ A. Raipa, 26.

²⁸ T. Bovaird and E. Loffler, Public Management and Governance. London, Routledge, 2009, 212-213.

²⁹ F. Bartina and B. Bevito, 223-238.

³⁰ Vidinės savivaldybių decentralizacijos koncepcija,
<http://www.heritage.lt/t_aktai/istatymai/saugomu_teritoriju.htm>

3. Aukštesnio lygio socialiniai vienetai privalo gerbti hierarchinę įvairių socialinių asociacijų tvarką ir padėti žemesniems vienetais, kad jie geriau galėtų atlikti tai, ką patys sugeba.

Europos sąjungos kontekste, subsidarumas reiškia, kad sprendimai turi būti priimami tuo lygmeniu, kuriame jie yra efektyviausi. Jeigu sprendimą gali priimti žemesni valdžios lygmenys, vadinasi nėra reikalo jį patikėti aukštesniam lygmeniui.

Subsidiarumo principas nustatytas Europos vietos savivaldos chartijos 4 straipsnio 3 dalyje: „Pareigų, perduodamų kitiems vietinės valdžios organams, apimtis turi atitikti užduoties apimtį ir jos pobūdį, taip pat efektyvumo ir ekonomiškumo reikalavimus³¹“.

Pagal Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 7 punkto nuostatas subsidarumo principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų sprendimai turi būti priimami ir įgyvendinami tuo viešojo administravimo sistemos lygiu, kuriuo jie yra efektyviausi³².

Taigi remiantis Ch. Pollitt, G. Bouckaert, A. Raipa, B. Guy Peter, D. Kettl, T. Bovaird, E. Lofler, L. Terry Bartina F. ir B. Bevito bei aukščiau pateiktais teisės aktuose deklaruojamais teiginiais, vidinė savivaldybių decentralizacija, lemianti efektyvesnę viešąjį valdymą, turėtų būti įgyvendinama, priimant racionalius sprendimus dėl įgaliojimų perdavimo seniūnijoms.

1.3. Viešoji politika ir vidinė savivaldybių decentralizacija

Viešoji politika – struktūrinė viešojo valdymo dalis. Geresnis viešasis valdymas didina viešosios politikos efektyvumą. Anot E. Barcevičiaus, pagerėjus valdymui, galima tikėtis didesnio pasitikėjimo valdžia bei dinamiškesnio ekonomikos augimo ir visos su tuo siejamos tiesioginės ir netiesioginės naudos: mažesnio nedarbo, konkurencingesnio verslo, kokybiškesnės viešosios infrastruktūros ir geresnės gyvenimo kokybės³³.

Viešosios politikos sritį galima apibrėžti klausimais: „kaip, kodėl ir kokiam tikslui valdžia naudoja tam tikras veiklumo ir neveiklumo strategijas“ arba „ką valdžia daro, kodėl ji tai daro ir ką ji tuo pakeičia³⁴“. Viešąją politiką galima suprasti ir kaip valstybės valdymo

³¹ Lietuvos Respubliko Seimas, „Europos Vietos Savivaldos Chartija“, Vilnius, 1999.

<http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=48874> [Žiūrėta 2009 01 04]

³² „Lietuvos Respublikos Viešojo administravimo įstatymas“, Lietuvos Respublikos Seimas, Vilnius, 2002. <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=198296> [Žiūrėta 2009 01 04]

³³ E. Barcevičius, „Ar elektroninė valdžia pagerins viešąjį valdymą Lietuvoje?“. *Politologija*, 3 (43), 2006, 86-87.

³⁴ Wayne Parsons, Viešoji politika: politikos analizės teorijos ir praktikos įvadas. Vilnius, Eugrimas, 2001, 14.

institucijų pastangas sukurti ir pagrįsti racionalų pagrindą visuomenei aktualių problemų sprendimui ir įgyvendinti tikslingą veiksmų kursą šioms problemoms spręsti.³⁵

Lietuvoje vidinė savivaldybių decentralizacija yra reglamentuota Lietuvos Respublikos Vyriausybės priimta vidinės savivaldybių decentralizacijos koncepcija. Atskiros vidinės savivaldybių decentralizacijos įgyvendinimo priemonės yra įtrauktos į valstybės valdymo politikos dokumentus. Taip pat vidinei savivaldybių decentralizacijai įgyvendinti valstybės ir savivaldybių institucijos skiria finansinius išteklius. Tuo remiantis, galima teigti, kad vidinė savivaldybių decentralizacija yra viešosios politikos analizės objektas.

1.4. Interesų grupės ir vidinės savivaldybių decentralizacija

Pats politinių klausimų sprendimas yra susijęs ir savaime įtakoja ekonominį, socialinį, kultūrinį gyvenimą, o kartu yra ir priklausomas nuo jo. Todėl nagrinėjant politinį klausimą, jo sprendimo priėmimą, būtina atsižvelgti į kiek galima daugiau faktorių galinčių lemti šį procesą.

Vidinė savivaldybių decentralizacija – tai sudėtinga institucinė bei politinė problema. Ji susieta su įvairių socialinių sluoksnių atstovų įtraukimu arba neištraukimu, dalyvavimu arba nedalyvavimu savivaldos sprendimų parengimo ir įgyvendinimo procesuose.

Sprendimų priėmimo procesas yra neabejotinai viena pagrindinių politinio proceso fazių, parodančių, kaip yra formuojama ir kokia kryptimi modeliuojama politika. Kartu tai yra vienas kompleksiškiausių ir sudėtingiausių klausimų viešojo administravimo studijose, nes sprendimų priėmimą įtakoja labai daug skirtingų veiksnių bei procesų³⁶.

W.Parsons teigimu, sprendimus viešojoje politikoje priima ne vienas veikėjas, o keli veikėjai, turintys tam tikrų resursų, arba galių, įtakoti sprendimus. Svarbu ir tai, kad ši jo teorija nurodo, kad reformos ir sprendimai, nėra pagrįsti racionalumo principais, reformų vertinimais, ar išankstiniais skaičiavimais³⁷.

W. Parsons teigimu, racionalumas, kaip jis suprantams viešosios politikos analizėje, kildinamas iš *homo economicus* modelio. „Ekonominis žmogus“ – tai individas, kurio veikla grindžiama savo naudos išskaičiavimu. Priimdamas sprendimus toks individas pirmiausia įgyja

³⁵ Parsons, 14-30.

³⁶ Saulius B., „Sprendimų priėmimas viešajame administravime.“ Vilnius, 2004.

< http://www.valsty.be/?name=university&do=0_theme&oId=1&oType=university&fld=13&id=20 > [Žiūrėta 2008 12 22].

³⁷ Parsons, 232

visą reikiamą informaciją, pagal tą informaciją vertina skirtingas alternatyvas ir tada pasirenka tą alternatyvą, kuri leidžia lengviausiai pasiekti jo tikslus arba patenkinti interesus³⁸.

M. Weberis racionaliū laiko tokį veiksmą, kuris yra tinkamas arba „optimalus“ veikiančiojo tikslų ir objektyvios veiklos situacijos „išorinių aplinkybių“ atžvilgiu³⁹.

Simonas racionalumą apibūdina, kaip grynai procedūrinį dalyką, kuris gali būti traktuojamas kaip veiksmų arba veiksmų strategijos rinkimasis, padedantis pasiekti užsibrėžtų tikslų. Jo nuomone, individas elgiasi racionaliai, jeigu jo elgesys tikslingas arba nukreiptas į tam tikrų vertybių realizavimą⁴⁰.

Apibendrinant, galima teigti, jog jeigu sprendimų priėmėjas yra asmuo, siekiantis tik asmeninės naudos, tai jis vadovaujasi priimdamas sprendimą savo gerovės sumetimais, o jei – organizacija, šalies lyderis ar politikos formuotojas, tai turi būti kreipiamas dėmesys į atstovaujama žmonių interesus, tai yra sprendimas turi būti priimas racionaliai, atsižvelgiant į žmonių visuomenės visuminę gerovę. Vidinės savivaldybių decentralizacijos atveju, sprendimų parengimo ir įgyvendinimo procesuose veikia daug veikėjų, dėl to yra sunku užtikrinti nuolat priimamų sprendimų racionalumą.

1.5. Vidinės savivaldybių decentralizacijos efektyvumo vertinimo modelis

Šios skyriaus atspirties taškas – teiginys, kad vidinė savivaldybių decentralizacija, viešosios politikos analizės objektas, lemianti efektyvesnį viešąjį valdymą, turėtų būti įgyvendinama, priimant racionalius sprendimus dėl įgaliojimų perdavimo seniūnijoms. Teiginys suformuotas, remiantis pirmų keturių skyrių išvadomis.

Anot E. Barcevičiaus, tiek teorijoje, tiek praktikoje dar nėra galutinai nusistovėjusi lietuvių kalbos terminija viešųjų intervencijų naudai apibūdinti. Vartojami tokie terminai kaip rezultatyvumas, našumas, veiksmingumas, efektai, efektyvumas, padariniai, poveikis ir pan. Skirtinguose kontekstuose analitikų ir ekspertų darbuose bei oficialiuosiuose dokumentuose šie terminai vartojami skirtingai. Terminas „efektyvumas“ lietuvių kalboje dažnai vartojamas kaip anglišku terminu *efficiency* (kainos / naudos santykis) arba *effectiveness* (tikslų pasiekimo laipsnis) atitikmuo⁴¹.

³⁸ Parsons, 252.

³⁹ Z. Norkus, *Max Weber: racionalus pasirinkimas*. Vilnius, 2003, 181.

⁴⁰ Parsons, 257.

⁴¹ E. Barcevičius, „Ar elektroninė valdžia pagerins viešąjį valdymą Lietuvoje?“. *Politologija*, 3 (43), 2006, 86-87.

Vertinant efektyvumą (*efficiency*) analizuojamas finansinių ir kitų (personalo, laiko ir pan.) sąnaudų ir rezultatų (produkto bei rezultato rodiklių) santykis. Dažniausiai keliami šie efektyvumo vertinimo klausimai⁴²:

- Ar programos tikslai pasiekti mažiausiomis sąnaudomis?
- Ar galima pasiekti geresnių rezultatų tomis pačiomis sąnaudomis?

Vertinant efektyvumą (*effectiveness*) dažniausiai analizuojami programos produkto ir rezultato rodikliai, lyginant planuotus rodiklius su faktiniais. Efektyvumas gali būti matuojamas programai pasibaigus arba programos įgyvendinimo metu (rezultatyvumo tikimybė). Dažniausiai keliami šie vertinimo klausimai⁴³:

- Koks yra programos tikslų pasiekimo laipsnis?
- Kas planuota ir kas pasiekta? Kodėl (problemos ir jų sprendimo būdai, sėkmės pavyzdžiai, išorės faktorių įtaka ir kt.)?
- Ar buvo galima pasiekti geresnių rezultatų kitomis priemonėmis?

Politikos problemos retai apima tik vieną vertybę. Šiame darbe efektyvumo kriterijus apims du nebendramačius tikslus: taupesnę biudžeto lėšų naudojimą (*efficiency*) ir geresnę vietos bendruomenės poreikių tenkinimą (*effectiveness*).

ES struktūrinės paramos vertinimo metodų gairėse efektyvumas apibrėžiamas kaip santykis tarp kaštų ir naudos.

Vertinant santykį tarp kaštų ir naudos dažniausiai pasitelkiama kaštų naudos analizė.

Kaštų naudos analizė yra naudojama tiek privačiame tiek viešajame sektoriuose.

Viešojo sektoriaus (toliau – socialinė) kaštų naudos analizė yra sprendimų priėmimo įrankis, leidžiantis racionaliau paskirstyti išteklius.

J. Stiglitz⁴⁴ teigia, kad vyriausybė, įvertindama projektą, turėtų atlikti iš esmės tas pačias procedūras kaip ir privati įmonė. Tačiau yra du svarbūs skirtumai tarp socialinės ir privačios kaštų ir naudos analizės:

- ✓ Nors vienintelės projekto pasekmės, kurios rūpi įmonei, yra susijusios su jos pelningumu, vyriausybei gali rūpėti gerokai platesnis pasekmių ratas. Pavyzdžiui, jai gali rūpėti ekologiniai projektų efektai ar pasekmės socialinei nelygybei.

⁴² V. Nakrošis et al, „Ka kaip ir kodėl vertiname?“. Lietuvos Respublikos finansų ministerija, 2007, 35.

⁴³ V. Nakrošis et al, 35.

⁴⁴ J. Stiglitz, *Economics of Public Sector*. 4th ed. W.W. Norton, 2000.

- ✓ Įmonė naudoja rinkos kainas, kad įvertinti kiek kainuos gamybos veiksniai ir ką ji gaus už jos prekes. Tačiau dviem atvejais vyriausybė, įvertindama projektus, tiesiogiai negali naudoti rinkos kainų:

1. Kai pagaminta prekė ir gamybos veiksniai neparduodami rinkoje, rinkos kaina neegzistuoja. Rinkos kaina neegzistuoja švariam orui, išgelbėtoms gyvybėms ar natūralios gamtos išsaugojimui;

2. Kai yra rinkos yda, rinkos kainos neatspindi tikrų projekto ribinių socialinių kaštų ar naudos. Kainos, kurias vyriausybė naudoja įvertinti jos projektus, turi atspindėti rinkos ydą.

Lietuvoje socialinė kaštų naudos analizė nėra plačiai naudojama, tai patvirtino ir valstybės kontrolės atlikto audito išvados. Lietuvos valstybės kontrolės teiktojų išvadoje dėl biudžeto projekto, kuris buvo ruoštas dar buvusios Gedimino Kirkilo Vyriausybės, nustatyta, kad apie 42 mln. litų, kurie buvo įtraukti į projektą, neturėjo jokios atliktos kaštų ir naudos analizės, nors toks reikalavimas yra. Buvusios valstybės kontrolierės R. Budbergytės teigimu, daugeliui valstybės viešųjų projektų iki šiol nedaroma jokia kaštų ir naudos analizė arba ji atliekama tik formaliai⁴⁵. Todėl niekas nežino, ar į projektą investuoti pinigai atsipirks.

Socialinė kaštų naudos analizė yra neatskiriama viešojo sprendimų priėmimo proceso dalis daugelyje išsivysčiusių šalių. Šis metodas, jo taikymas viešajame sektoriuje, išnagrinėtas pakankamai daug užsienio autorių⁴⁶.

Remiantis socialinės kaštų naudos analizės metodika, ieškant geriausio problemos sprendimo būdo, reikėtų išnagrinėti visas probleminės situacijos sprendimo alternatyvas. Tačiau toks visaapimantis optimizavimas nėra praktiškai įmanomas. Atsižvelgiant į tai, jog magistrinis darbas yra ribotos apimties, pasirinkta išsamiau išnagrinėti įgyvendintos alternatyvos kaštus ir naudą visuomenei.

⁴⁵ Valstybės kontrolierės Rasos Budbergytės interviu "Vilniaus diena". „Valstybės investicijų liūnas“ 2009-02-06. <<http://klaipeda.diena.lt/dienrastis/lietuva/valstybes-investiciju-liunas-198995>> [žiūrėta 2009 gegužės 13 d.].

⁴⁶ Anthony E. Boardman, David H. Greenberg, Aidan R. Vining and David L. Weimer: *Cost-Benefit Analysis: Concepts and Practice*. New Jersey: Prentice Hall, 1996, 1-50.

Glen Holt, Donald Elliott. *Cost benefit analysis: a summary of the methodology*. The Bottom line: Managing Library Finances, 2001.

B. Weisbrod, "Income Redistribution Effects and Benefit-Cost Analysis", in Chase, S.B. (Ed.), *Problems in Public Expenditure Analysis*, Brookings Institution, Washington, DC, 1968, 177-209.

E. David, "Benefit-Cost Analysis in State and Local Investment Decisions", *Public Administration Review*, Vol. 39 No. 1, January/February 1979, pp. 23-5.

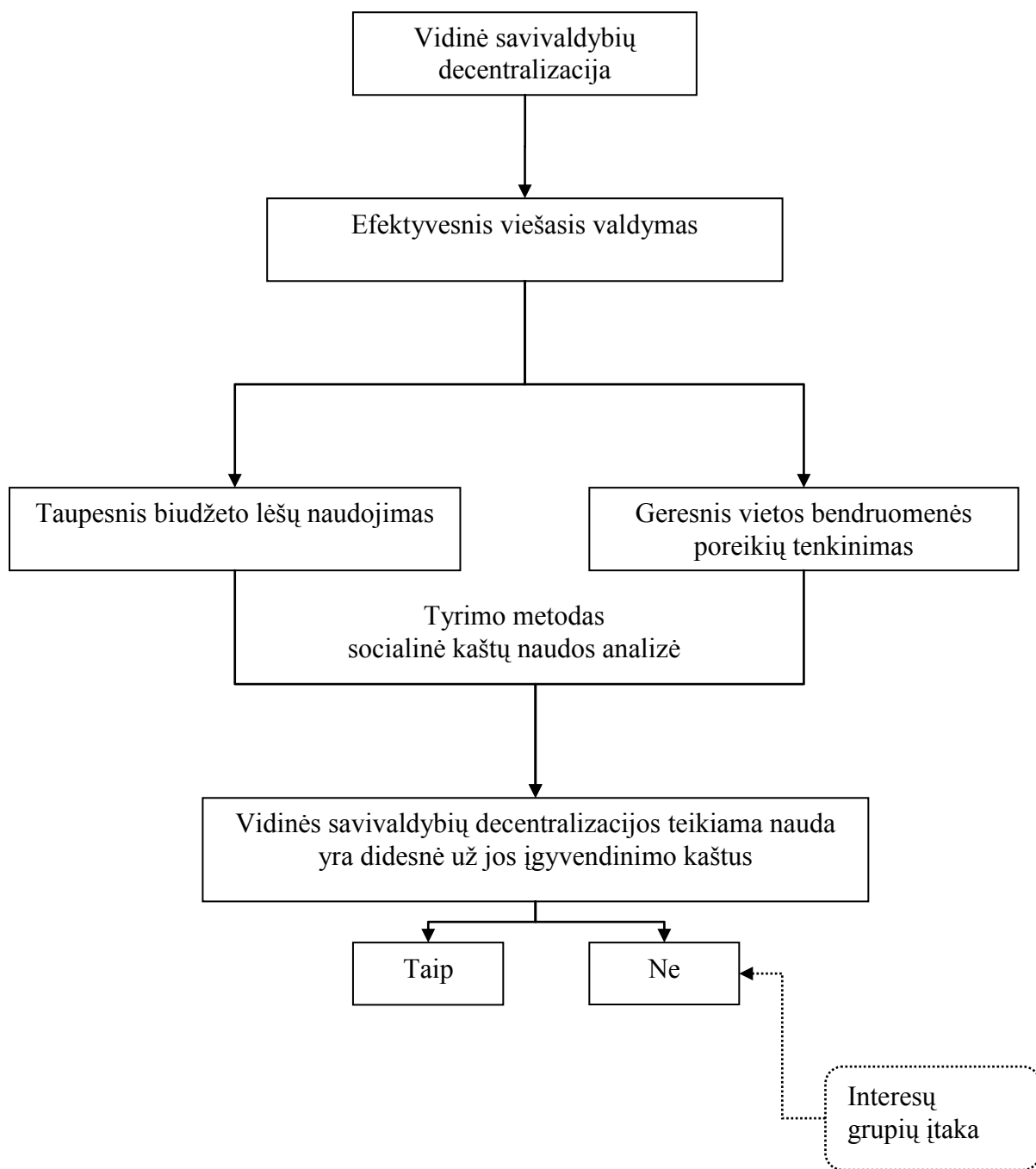
Y. Amir, B. Awerbuch, and R.S. Borgstrom, "A cost-benefit framework for online management of a metacomputing system", *Decision Support Systems*, Vol. 28 No. 1-2, 2000, 155-64.

L.R. Goel, R. Gupta, and P.K. Tyagi, "Cost benefit analysis of a complex system with correlated failures and repairs", *Microelectronics and Reliability*, MR-MS 523, Vol. 33, 1993, 2281-4.

Taigi socialinė kaštų naudos analizė padeda veiksmingiau paskirstyti išteklius, vidinės savivaldybių decentralizacijos atveju padės įvertinti, ar racionaliai pagrįsti perduodami įgaliojimai seniūnijoms.

Remiantis skyriaus pradžioje suformuotu teiginiu, jog vidinė savivaldybių decentralizacija, viešosios politikos analizės objektas, lemianti efektyvesnį viešąjį valdymą, turėtų būti įgyvendinama, priimant racionalius sprendimus dėl įgaliojimų perdavimo seniūnijoms, buvo apžvelgiamos efektyvumo kriterijaus ypatybės. Išnagrinėjus efektyvumo kriterijų, išsikelti du nebendramačiai efektyvumo tikslai: taupesnis biudžeto lėšų naudojimas (*efficiency*) ir geresnis vietos bendruomenės poreikių tenkinimas (*effectiveness*). Remiantis 1.4. skyriuje minima W.Parsons teorija, jog sprendimus gali įtakoti veikėjai, turintys tam tikrų resursų, arba galių, o tokiu atveju sprendimai nėra pagrįsti racionalumo principais, reformų vertinimais, ar išankstiniais skaičiavimais⁴⁷, priėjus išvados, jog priimtų sprendimų teikiama nauda yra mažesnė už įgyvendinimo kaštus, formuojamą vidinės savivaldybių decentralizacijos efektyvumo vertinimo modelį papildyti interesų grupių įtaka priimtam sprendimui. Šiuo suformuotu vidinės savivaldybių decentralizacijos efektyvumo vertinimo modeliu bus remiamasi, siekiant išsiaiškinti, ar pradėtas vidinės savivaldybių decentralizacijos įgyvendinimas Lietuvoje yra efektyvus (žr. 1 pav.).

⁴⁷ Parsons, 232

Šaltinis: sudaryta autorės.

1 pav. Vidinės savivaldybių decentralizacijos efektyvumo vertinimo modelis

2. GYVENAMOSIOS VIETOS DEKLARAVIMO FUNKCIJOS PERDAVIMO SENIŪNIJOMS EFEKTYVUMO VERTINIMAS

Pagal Lietuvos Respublikos gyvenamosios vietos deklaravimo įstatymą gyvenamosios vietos deklaravimas – asmens duomenų apie savo gyvenamąją vietą pateikimas deklaravimo įstaigai⁴⁸. Gyvenamosios vietos deklaravimo funkcija – gyvenamosios vietos deklaravimo duomenų ir gyvenamosios vietos neturinčių asmenų apskaitos duomenų tvarkymas⁴⁹.

Remiantis vidine savivaldybių decentralizacija ir vykdant Seimo ir Vyriausybės sprendimus 2007 metų liepos 1 d. gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos buvo perduotos seniūnijoms ar kitiems savivaldybių administracijos padaliniams.

Vienas pirmųjų vidinės savivaldybių decentralizacijos įgyvendinimo žingsnių – gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimas seniūnijoms. 2007 metų liepos 1 d. Migracijos tarnybų vykdytos gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos buvo perduotos seniūnijoms ar kitiems savivaldybių administracijos padaliniams. Lyginant su kitomis papildomomis funkcijomis, priskirtomis seniūnijoms nuo 2007 metų, gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimo seniūnijoms atvejis yra iki šiol didžiausios apimtios įgyvendintas vidinės savivaldybių decentralizacijos projektas Lietuvoje. Įgyvendinus šį projektą gyvenamosios vietos deklaravimo funkciją atliekančių įstaigų skaičius padidėjo aštuonis kartus.

Vidinės savivaldybių decentralizacijos koncepcija bus perduodamos papildomos funkcijos seniūnijoms. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymu, Europos vietos savivaldos chartija, Vidinės savivaldybių decentralizacijos koncepcija ir Europos Sąjungos teisės aktais, vidinė savivaldybių decentralizacija, įgyvendindama subsidiarumo principą, turėtų būti vykdoma priimant efektyvius sprendimus. Iki šiol nėra atlikta tyrimų, įrodančių gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimo seniūnijoms efektyvumą. Gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimo seniūnijoms efektyvumo vertinimas atliekamas pagal pirmoje dalyje sudarytą vidinės savivaldybių decentralizacijos efektyvumo vertinimo modelį.

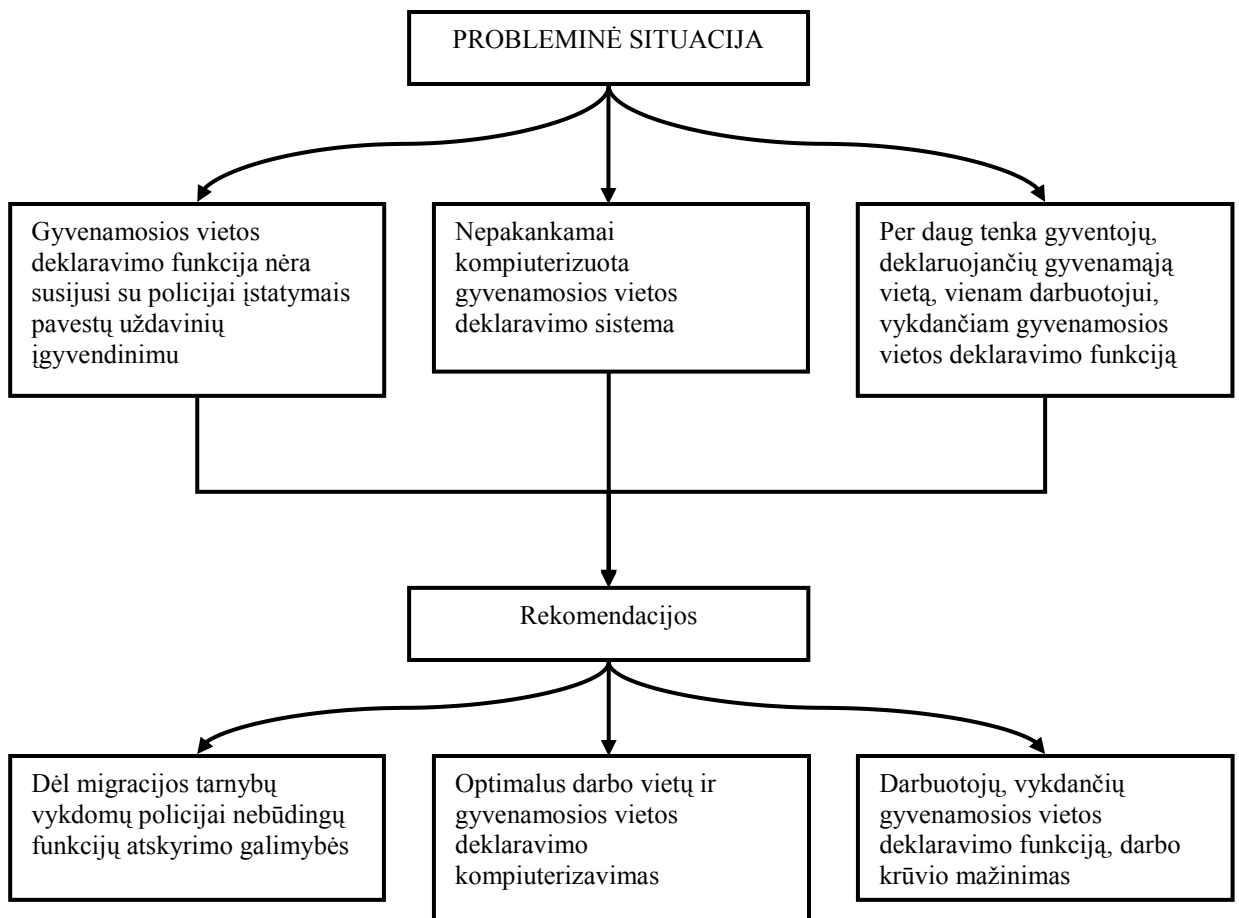
⁴⁸ Lietuvos Respublikos gyvenamosios vietos deklaravimo įstatymas Nr. VIII-840. Lietuvos Respublikos Seimas, Valstybės žinios.: 1998, Nr. 66-1910, 2006 12 28 Nr.141-5395.

⁴⁹ Rekomendacijos savivaldybėms, kaip įgyvendinti gyvenamosios vietos deklaravimo ir deklaravimo duomenų tvarkymo taisyklių ir gyvenamosios vietos neturinčių asmenų apskaitos taisyklių reikalavimus. <<http://www.vrm.lt/index.php?id=889>>. [Žiūrėta 2010 02 22].

2.1. Probleminė situacija

2006 metais Valstybės kontrolė atliko valstybinį veiklos auditą tema „Migracijos procesų administravimas (Teritorinių policijos įstaigų migracijos tarnybų valdymas ir veiklos organizavimas)“. Audito tikslas – įvertinti migracijos tarnybų valdymą ir veiklos organizavimą efektyvumo požiūriu. Audito metu nustatyta, jog migracijos tarnybos yra sudėtinė policijos dalis, tačiau didesnė dalis šių tarnybų vykdomų funkcijų nėra susijusios su policijai įstatymais pavestų uždavinių įgyvendinimu⁵⁰.

Remiantis minėto audito ataskaita sudaryta gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos probleminės situacijos ir valstybės kontrolės pateiktų rekomendacijų probleminei situacijai spręsti schema (žr. 2 pav.).

Šaltinis: sudaryta autorės pagal audito išvadas ir rekomendacijas

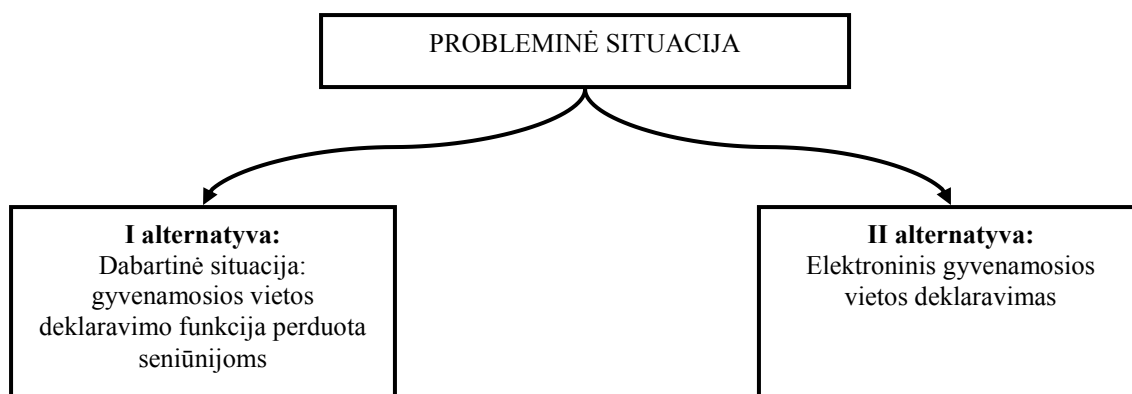
2 pav. Gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos probleminė situacija

⁵⁰ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė, Valstybinio audito ataskaita „Migracijos procesų administravimas (teritorinių policijos įstaigų migracijos tarnybų valdymas ir veiklos organizavimas)“. Vilnius, 2006 m. gegužės 15 d. Nr. VA-2040-21-3.

Atsižvelgianti į audito išvadas ir rekomendacijas buvo nuspręsta gyvenamosios vietos deklaravimo funkciją perduoti seniūnijoms – tuo pačiu žengiant pirmąją vidinės savivaldybių decentralizacijos įgyvendinimo žingsnį. Remiantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymu, Europos vietos savivaldos chartija, Vidinės savivaldybių decentralizacijos koncepcija ir Europos Sąjungos teisės aktais, vidinė savivaldybių decentralizacija, įgyvendindama subsidiarumo principą, turėtų būti vykdoma priimant efektyvius sprendimus. Iki šiol nėra atlikta tyrimų, įrodančių gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimo seniūnijoms efektyvumą.

2.2. Alternatyvų pristatymas

Ieškant geriausio problemos sprendimo būdo, reikėtų išnagrinėti visas probleminės situacijos sprendimo alternatyvas. Tačiau toks visaapimantis optimizavimas nėra praktiškai įmanomas. Atsižvelgiant į tai, jog magistrinis darbas yra ribotos apimties, pasirinktos lyginti dvi aktualiausios alternatyvos: dabartinė situacija – gyvenamosios vietos deklaravimo funkcija perduota seniūnijoms ir nauja alternatyva, kuri nebuvo svarstyta, tačiau pastaruoju metu vis daugiau svarstoma apie jos įgyvendinimą, tai gyvenamosios vietos deklaravimo pilnas perkėlimas į e-erdvę (žr. 3 pav.). Alternatyvos nagrinėjamos atsižvelgiant į atlikto audito⁵¹ išvadas ir rekomendacijas, dėl to nepasirinkta nagrinėti situacija prieš gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimą.

Šaltinis: sudaryta autorės.

3 pav. Gyvenamosios vietos deklaravimo paslaugos teikimo alternatyvos

⁵¹ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė, Valstybinio audito ataskaita „Migracijos procesų administravimas (teritorinių policijos įstaigų migracijos tarnybų valdymas ir veiklos organizavimas)“. Vilnius, 2006 m. gegužės 15 d. Nr. VA-2040-21-3. Vilnius

2.3. Apklaustų seniūnijų charakteristikos

Siekiant įgyvendinti Vidinės savivaldybių decentralizacijos koncepcijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. kovo 14 d. nutarimu Nr. 282 (Žin., 2007, Nr. 35-1281), 22.1.1.1. nuostatą skirstyti seniūnijas į tipus, atsižvelgiant į gyvenamųjų vietovių, esančių jų aptarnaujamose teritorijose, rūšis: didžiųjų miestų; kitų savivaldybių centrų arba miestų; seniūnijas, kurių buveinės nutolusios nuo savivaldybių centrų, buvo atliktas LR vidaus reikalų ministerijos užsakymu tyrimas⁵². Atlikto seniūnijų tyrimo išvados, teisės aktų ir galimų seniūnijų tipų ir priskyrimo jiems kriterijų analizė parodė, jog tikslinga seniūnijas skirstyti į tris tipus:

- Kaimo ir miestelių tipo
- Vidutinių miestų tipo
- Didelių miestų tipo

Kaimo ir miestelių tipas apima kaimo, miestelių ir mažųjų miestų (turinčių iki 3 tūkst. gyventojų) seniūnijas.

Vidutinių miestų tipas apima vidutinių miestų (turinčių virš 3 tūkst. gyventojų, išskyrus didžiųjų miestų), taip pat kai kurias mišrias seniūnijas.

Didelių miestų tipas apima Vilniaus miesto, Kauno miesto, Klaipėdos miesto, Šiaulių miesto, Panevėžio miesto ir Alytaus miesto savivaldybių seniūnijas.

Pasiūlytu skirstymu į seniūnijų tipus buvo remiamasi atliekant seniūnijų tyrimą „Gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimas seniūnijoms“.

Atliekant tyrimą, buvo siekiama apklausos reprezentatyvumo. Apklausoje sutiko dalyvauti po penkias seniūnijas iš kiekvieno seniūnijų tipo.

1 lentelėje yra pateikiami apklaustų seniūnijų duomenys.

⁵² Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos užsakymu Viešosios įstaigos „Nacionalinės plėtros institutas“ ir UAB „VIP Viešosios informacijos partneriai“ atliktas tyrimas, „Seniūnijų ir seniūnų atliekamų funkcijų analizė“. Vilnius, 2008, 50.

Apklaustų seniūnijų tipai ir charakteristikos

Seniūnijų tipas	Apklausta seniūnija	Gyventojų skaičius (vidutinis)	Seniūnijos plotas, ha (vidutinis)	Gyventojų tankis, gyv./kv.km (vidutinis)	Atstumas nuo savivaldybės centro, km (vidutinis)
Kaimo ir miestelių tipo	Gerviškių	2478	19479	13	15
	Šaukėnų	2900	15968	18	20
	Didžiasalio	2220	6681	33	40
	Tytuvėnų	2755	984,8	280	20
	Punios	2500	9715,9	26	21
			(2570,6)	(10565,74)	(74)
Vidutinių miestų tipo	Raseinių m.	13000	848	1533	0
	Kaišiadorių m.	10084	1168	863	0
	Radviliškio m.	19619	1732	1133	0
	Kretingos m.	21457	1500	1430	0
	Utenos m.	35000	1528	2291	0
			(19832)	(1355,2)	(1450)
Didelių miestų tipo	Šeškinės	37000	4600	804	4
	Vilkpėdės	28000	1030	2913	5
	Panemunės	15102	2500	604	8
	Šilainių	52000	2533	2053	0
	Eigulių	48000	1450	3310	5,5
			(36020,4)	(2422,6)	(1936,8)

Šaltinis: sudaryta autorės pagal apklaustų seniūnijų pateiktus duomenis.

2.4. Tikslas – taupennis biudžeto lėšų naudojimas

Šiame skyriuje vertinami abiejų gyvenamosios vietos deklaratavimo paslaugos teikimo alternatyvų kaštai, jų atitikimas pirmam iš vidinės savivaldybių decentralizacijos efektyvumo vertinimo modelyje išsikeltų tikslų – taupennis biudžeto lėšų naudojimas.

2.4.1. Gyvenamosios vietos deklaratavimo funkcijos perdavimo kaštai

Gyvenamosios vietos deklaratavimo funkcija – deleguota valstybės funkcija. Funkcijos perdavimo numatytos priemonės buvo įgyvendinamos iš Lietuvos Respublikos valstybės

biudžete atitinkamoms savivaldybėms ir institucijoms, atsakingoms už priemonių įgyvendinimą, patvirtintų asignavimų ir Valstybės investicijų programos lėšų.

Vidaus reikalų ministerija perdavė savivaldybėms techninę ir programinę įrangą (žr. 4 pav.), organizavo asmenų, atliksiančių gyvenamosios vietos deklaravimo duomenų ir gyvenamosios vietos neturinčių asmenų apskaitos tvarkymo funkciją, mokymus.

4 pav. Seniūnijų tipinis įrangos kompleksas

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu⁵³, buvo perduota savivaldybėms valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms įgyvendinti valstybei nuosavybės teise priklausanti ir tuo metu Turto valdymo ir ūkio departamento prie Vidaus reikalų ministerijos patikėjimo teise valdomą ilgalaikį materialųjį turtą (kompiuterinę įrangą), kurio likutinė vertė 2006 m. gruodžio 31 d. – 6861203,44 lito (1 priedas), pagal Turto valdymo ir ūkio departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus patvirtintą sąrašą, valdyti, naudoti ir disponuoti juo patikėjimo teise. Taip pat buvo perduota valstybės įmonei „Infostruktūra“ valstybei nuosavybės teise priklausanti ir šiuo metu Turto valdymo ir ūkio departamento prie Vidaus reikalų ministerijos patikėjimo teise valdomą ilgalaikį materialųjį ir nematerialųjį turtą, kurio likutinė vertė 2006 m. gruodžio 31 d. – 1406429,63 lito (2 priedas), valdyti, naudoti ir disponuoti juo patikėjimo teise.

Taigi pradiniai gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimo kaštai :

$$6861203,44 + 1406429,63 = 8267633,07 \text{ Lt}$$

⁵³ Lietuvos Respublikos gyvenamosios vietos deklaravimo įstatymas Nr. VIII-840. Lietuvos Respublikos Seimas, Valstybės žinios.: 1998, Nr. 66-1910, 2006 12 28 Nr.141-5395.

Savivaldybės paskyrė valstybės tarnautojus ar darbuotojus, dirbančius pagal darbo sutartis, atliksiančius gyvenamosios vietos deklaravimo duomenų ir gyvenamosios vietos neturinčių asmenų apskaitos tvarkymo funkciją. Darbas, susijęs su gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos vykdymu, jiems kaip papildomas darbas.

Telefoniniu būdu atliktos keleto seniūnijų (sutikusių atskleisti atitinkamo darbuotojo darbo užmokesčio dydį) apklausos rezultatai parodė, jog darbo laikas, skiriamas atlikti deklaravimo funkciją, vienoje darbo vietoje vidutiniškai sudaro ne daugiau kaip 20% viso dienos darbo laiko. Apklaustų seniūnijų asmenų, atliekančių šią funkciją, vidutinis darbo užmokestis 1859 Lt/mėn. Taigi, vidutiniškai Deklaravimo funkcijai atlikti yra skirta 371,8 Lt/mėn (1859 Lt/mėn x 0,2) darbo užmokesčio.

Biudžeto lėšų poreikis 2007 m. II pusmečio ir 2008 metais gyvenamosios vietos deklaravimo duomenų ir gyvenamosios vietos neturinčių asmenų apskaitos duomenų tvarkymui skaičiuojamas pagal formulę⁵⁴:

$$L = (1,98 \times k \times G) + L_n,$$

kur:

L – lėšų poreikis metams, litais;

1,98 – išlaidos vienam gyventojui aptarnauti, litais;

k – gyventojų, pasinaudojusių deklaravimo įstaigų paslaugomis per praėjusius metus, skaičiaus ir bendro gyventojų skaičiaus Lietuvoje santykis;

G – gyventojų skaičius;

L_n – kompiuterinių tinklų nuomos mokesčio metinės išlaidos, kurios skaičiuojamos pagal formulę:

$$L_n = S \times N_k \times 12,$$

kur:

S – savivaldybės seniūnijose šiai funkcijai skirtų kanalų skaičius;

N_k – vieno kanalo nuomos kaina mėnesiui;

12 – mėnesių skaičius per metus.

Biudžeto lėšų poreikis 2009 metais gyvenamosios vietos deklaravimo duomenų ir gyvenamosios vietos neturinčių asmenų apskaitos duomenų tvarkymui skaičiuojamas pagal formulę⁵⁵:

⁵⁴ Įsakymas Nr. 1V-218 “Dėl valstybinės (perduodamoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti lėšų apskaičiavimo metodikos patvirtinimo” 2006-06-09 Nr.43-2077.

$L = (4,82 \times k \times G) + L_n$, kur:

L – lėšų poreikis metams, litais;

4,82 – išlaidos vienam gyventojui aptarnauti, litais;

k – gyventojų, pasinaudojusių deklaravimo įstaigų paslaugomis per praėjusius metus, skaičiaus ir bendro gyventojų skaičiaus Lietuvoje santykis;

G – gyventojų skaičius;

L_n – kompiuteriniu tinklu nuomos mokesčio metinės išlaidos, kurios skaičiuojamos pagal formulę:

$L_n = S \times N_k \times 12$,

kur:

S – savivaldybės seniūnijose šiai funkcijai skirtų kanalų skaičius;

N_k – vieno kanalo nuomos kaina mėnesiui;

12 – mėnesių skaičius per metus

Kadangi nuo 2007 metų liepos 1 d. gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos buvo perduotos seniūnijoms, todėl nuo šios dienos buvo prašoma seniūnijų pateikti duomenis, reikalingus biudžeto lėšų poreikiui apskaičiuoti.

Remiantis seniūnijų pateiktais duomenimis, apskaičiuotas 2007-2009 m. biudžeto lėšų poreikis apklaustoms seniūnijoms (žr. 2 lentelė).

2 lentelė

Apklaustų seniūnijų vidutinis biudžeto lėšų poreikis gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijai vykdyti 2007-2009 m.

Metai	Seniūnijos tipas	Vid. biudžeto lėšų poreikis, Lt
2007 m. (nuo liepos 1 d.)	Kaimo ir miestelių tipo	2190,55996
	Vidutinių miestų tipo	2204,77778
	Didelių miestų tipo	2243,6805
2008 m.	Kaimo ir miestelių tipo	2191,37541
	Vidutinių miestų tipo	2225,43363
	Didelių miestų tipo	2301,67001
2009 m.	Kaimo ir miestelių tipo	2193,34822
	Vidutinių miestų tipo	2270,45349
	Didelių miestų tipo	2440,49859

Šaltinis: sudaryta autorės pagal apklaustų seniūnijų pateiktus duomenis.

⁵⁵ Įsakymas Nr. 1V-218 “Dėl valstybinės (perduodamoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti lėšų apskaičiavimo metodikos patvirtinimo” 2010-04-15 Nr.43-2077.

Gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos kaštai patirti 2007-2009 m. apskaičiuojami žemiau pateiktoje lentelėje.

3 lentelė

2007-2009 m. biudžeto lėšų poreikis gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijai vykdyti

Metai	Seniūnijos tipas	Vid. biudžeto lėšų poreikis, Lt	Viso biudžeto lėšų poreikis, Lt
			(Seniūnijų skaičius* Vid. biudžeto lėšų poreikis, Lt)
1	2	3	5
2007 m. (nuo liepos 1 d.)	Kaimo ir miestelių tipo	2190,55996	
	Vidutinių miestų tipo	2204,77778	
	Didelių miestų tipo	2243,6805	
		2213,00608	1208301,32
2008 m.	Kaimo ir miestelių tipo	2191,37541	
	Vidutinių miestų tipo	2225,43363	
	Didelių miestų tipo	2301,67001	
		2239,49302	1222763,19
2009 m.	Kaimo ir miestelių tipo	2193,34822	
	Vidutinių miestų tipo	2270,45349	
	Didelių miestų tipo	2440,49859	
		2301,43344	1256582,66
		Viso	3687647,16

Šaltinis: sudaryta autorės.

Taigi viso patirti finansiniai kaštai perduodant ir perdavus gyvenamosios vietos deklaravimo funkciją seniūnijoms iki 2010 m. pateikti žemiau.

Kaštai = Pradiniai kaštai + Funkcijos vykdymui reikalingi kaštai

Kaštai = 8 267 633,07 Lt + 3 687 647,16 Lt = 11 955 280,23 Lt

Jei seniūnijos būtų privačios įmonės, jos tokio dydžio finansinių nuostolių netoleruotų, tačiau seniūnijos yra vietinė viešojo administravimo sistema, finansuojama iš valstybės biudžeto, ir jos gali žiūrėti plačiau į visą naudą, kurią gauna jų vietinės bendruomenės. Taigi, ar gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimo nauda vietinei bendruomenei yra pakankamai didelė, kad atsvertų perdavimo kaštus?

2.4.2. Gyvenamosios vietos e-deklaravimo kaštai

Verslo subjektai paprastai inovatyviais sprendimais lenkia viešąjį sektorių. Sparčiai kintančio verslo aplinkoje, inovacijos padeda prisitaikyti prie pokyčių, sustiprinti verslo pozicijas, optimizuoti kaštus bei išvystyti naujas verslo nišas.

Viename Lietuvos internetiniame puslapyje teigiama, el. komercija ir kitos e-verslo formos vienintelė sritis, kurioje prognozuojamas intensyvus kilimas recesijos metu. \$ 20 – 30 milijardų - tiek el. komercijos rinka Amerikoje augs kas metus. Forrester Research duomenimis, iki 2012 m. prekybos internetu rinka sieks nuo \$215 iki \$335 milijardų. El. komercijos, žaidimų ir e-paslaugų sritys Azijos šalyse liks vienintelės nepaveiktos krizės. Prekyba sparčiai perkeliama į virtualią erdvę, kuri yra mažiau imli reklamos bei administracinėms išlaidoms⁵⁶.

Esant ekonominiui nuosmukiui ypač aktualu taupyti viešojo administravimo administravimo lėšas, todėl remiantis verslo subjektų prognozėmis verta panagrinėti, gyvenamosios vietos e-deklaravimo alternatyvą.

Remiantis gerosios praktikos paslaugų perkėlimu į elektroninę erdvę Lietuvoje pavyzdžiais, „Mokesčių surinkimo sistemoje struktūriniai pasikeitimai atsirado dėl plačiai naudojamų elektroninių priemonių. Dabar mokesčines prievoles gyventojai gali atlikti elektroninėje erdvėje mažiausiomis sąnaudomis, sumažėjo ir administravimo kaštai⁵⁷“, „Pajamų elektroninis deklaravimas taupo ne tik gyventojų laiką ir lėšas, bet ir valstybės resursus – elektroninės deklaracijos apdorojimas kainuoja tris kartus pigiau⁵⁸“, galima teigti, jog tai viena iš galimybių sutaupyti biudžeto lėšas.

Pajamų deklaravimo paslaugos perkėlimo į elektrinę erdvę pradinio lėšų poreikio nepavyko sužinoti, tačiau remiantis e-paslaugų savivaldybėje įdiegimo ir administravimo procedūrų tyrimu⁵⁹ ir Informacinės visuomenės plėtros komiteto pateikta informacija⁶⁰, e-paslaugos sistemos diegimas kainuoja nuo 140 tūkst. Lt iki 20 mln. Lt. Remiantis „Alna

⁵⁶ UAB "Dizaino kryptis", „E-verslas - perspektyvios nišos“. 2010. <<http://www.kryptis.lt/e-verslas>> [Žiūrėta 2010 05 18].

⁵⁷ Kęstutis Petkūnas, „Gyventojų pajamų ir turto deklaravimo naujovės“. 2010. <<http://www.voruta.lt/tz/article.php?article=1605>> [Žiūrėta 2010 05 18].

⁵⁸ Birutė Kronienė, „Elektroninis deklaravimas – greitesnis ir patogesnis“. 2009. <<http://www.sekunde.lt/content.php?p=read&tid=56040>>. [Žiūrėta 2009 12 18].

⁵⁹ E-paslaugų savivaldybėje įdiegimo ir administravimo procedūros. <<http://www.inppregion.lt/get.php?f.83306>>[Žiūrėta 2010 05 18].

⁶⁰ Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, „Priemonės „Elektroninė demokratija:regionai“ Projektų finansavimo sąlygų aprašo pristatymas“. 2009. <http://www.klaipeda.aps.lt/stotisFiles/uploadedAttachments/IVPK_El.demokratija%20regionams%20PFSA%20pristatymas.pps> [Žiūrėta 2009 12 18].

Business Solutions“ atstovo pateikta informacija, toks sistemos sukūrimas galėtų kainuoti ne daugiau 9 500 000 Lt.

Seniūnija gyvenamosios vietos deklaravimo duomenis teikia gyventojų registro tarnybai. Gyvenamosios vietos deklaravimo duomenims kompiuterizuotai tvarkyti ir jiems teikti Gyventojų registru naudojami gyvenamosios vietos deklaravimo sistema. Grafiškai pavaizduota 5 paveiksle.

Atsižvelgiant, kad gyvenamosios vietos deklaravimo informacinė sistema jau yra sukurta (žr. 5 pav.), investiciniai kaštai tobulinti sistemą tikrai nesiektų maksimalios sumos. Gyvenamosios vietos elektroninio deklaravimo paslaugos teikimo procesui būtų neįtraukiamas gyvenamosios vietos deklaravimo paslaugos teikėjas (Seniūnijos darbuotojas). Naudojantis portalo priemonėmis duomenys automatiškai būtų registruojami gyvenamosios vietos deklaravimo sistemoje. Tokiu būdu gyvenamosios vietos deklaravimo paslaugos gavėjui (deklaruojančiam asmeniui) nebereikėtų vykti į deklaravimo įstaigą, norint deklaruoti gyvenamąją vietą.

Informacinės sistemos kūrimas ir diegimas yra tik „pirma įmoka“, nes nėra tokios efektyvios elektroninės sistemos, kurios nereikėtų prižiūrėti⁶¹.

Remiantis aukščiau minėtu pajamų elektroninio deklaravimo pavyzdžiu, jog „elektroninės deklaracijos apdorojimas kainuoja tris kartus pigiau nei kainavo prieš perkeliant į elektroninę erdvę“ ir pirmosios alternatyvos 2007 – 2009 metų gyvenamosios vietos deklaravimo paslaugos administravimo teikimo kaštais, žemiau apskaičiuojami e-paslaugos teikimo kaštai, kurie būtų buvę patirti 2007 – 2009 metais, nuo 2007 m. liepos 1 d. įdiegus elektroninę vietos deklaravimą.

$$3\,687\,647,16 \text{ Lt} : 3 = 1\,229\,215,72 \text{ Lt}$$

Taigi viso patirti kaštai perkeliant ir perkėlus gyvenamosios vietos deklaravimo funkciją į elektroninę erdvę iki 2010 m. pateikti žemiau.

$$\text{Kaštai} = \text{Pradiniai kaštai} + \text{Funkcijos vykdymui reikalingi kaštai}$$

$$\text{Kaštai} = 9\,500\,000,00 \text{ Lt} + 1\,229\,215,72 \text{ Lt} = 10\,729\,215,72 \text{ Lt}$$

⁶¹ Webmedia inspiring performance, „Internete valdininkų nėra, todėl viskas paprasčiau“. 2009, < http://www.webmedia.lt/?event=Show_default&page_id=144 >. [Žiūrėta 2009 12 18].

2.5. Tikslas – geresnis vietinių bendruomenių poreikių tenkinimas

Šiame skyriuje vertinami abiejų gyvenamosios vietos deklaravimo paslaugos teikimo alternatyvų nauda, jos atitikimas antram iš vidinės savivaldybių decentralizacijos efektyvumo vertinimo modelyje išsikeltų tikslų – geresnis vietinių bendruomenių poreikių tenkinimas.

2.5.1. Vietinių bendruomenių nuomonių tyrimas

Apklauso atlikimo data. Apklausa atlikta 2010 m. kovo 1 d. – kovo 30 d.

Anketos klausimai – 3 priede.

Tyrimo imties atrankos metodas. Respondentams atrinkti buvo naudojamas netikimybinis atsitiktinis grupių parinkimo būdas (patogioji atranka).

Patogioji atranka apima tuos generalinės aibės vienetus, kurie yra lengvai prieinami.⁶²

Anketos buvo platinamos seniūnijos administracinėse patalpose ir el. paštu. Taigi anketas užpildyti buvo suteikta galimybė tik kovo mėn. apsilankiusiems seniūnijose. Dalies seniūnijų darbuotojai pateikė gyventojų el.paštų adresus.

Tyrimo imtis. 15 seniūnijų, po 5 iš kiekvieno tipo (1 lentelė).

Tyrimo imties dydis nustatytas pagal K.Kardelio⁶³ knygoje (2007) pateiktą imties dydžio nustatymo metodiką.

$$n = \frac{z^2 \times s^2}{\Delta}$$

n – atvejų skaičius atrankinėje grupėje (imties dydis).

z – koeficientas, surandamas iš vadinamųjų Stjudento pasiskirstymo lentelių, ir kuris pasirenkamas pagal tai, kokį patikimumą norime gauti. Koeficiento reikšmė pasirinkta 1,96, kai patikimumas 95 procentai.

s – imties vidutinis kvadratinis nuokrypis.

Remiantis statistikos departamento duomenimis Lietuvos gyventojų skaičius 2010 m. vasario mėn. yra 3326,8 tūkst.

Vilkpedės seniūniją sudaro 0,84 procentai (28 tūkst.) visų Lietuvos gyventojų. Kadangi rodiklis išreikštas procentais, todėl s apskaičiuota pagal formulę $s = \sqrt{0,84 * (100 - 0,84)} \rightarrow s = 9,13$

⁶² Liudmila Rupšienė. *Kokybinio tyrimo duomenų rinkimo metodologija*. Klaipėda: KU leidykla, 2007, 19.

⁶³ Kęstutis Kardelis. *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Kaunas, 2007, 312-316.

Δ – leistinas netikslumas, t.y. skirtumas tarp atrankinės grupės ir generalinės visumos vidurkio, laisvai pasirenkmas. Δ pasirinktas 3.

$$35 = \frac{1,96^2 \times 0,13^2}{3^2}$$

Taigi, apskaičiavus gauta, kad reikalingas imties dydis yra 35 respondentai.

Analogiškai apskaičiuoti ir kitų pasirinktų seniūnijų imties dydžiai.

Buvo išsiųsta atitinkamas skaičius kiekvienai seniūnijai anketų.

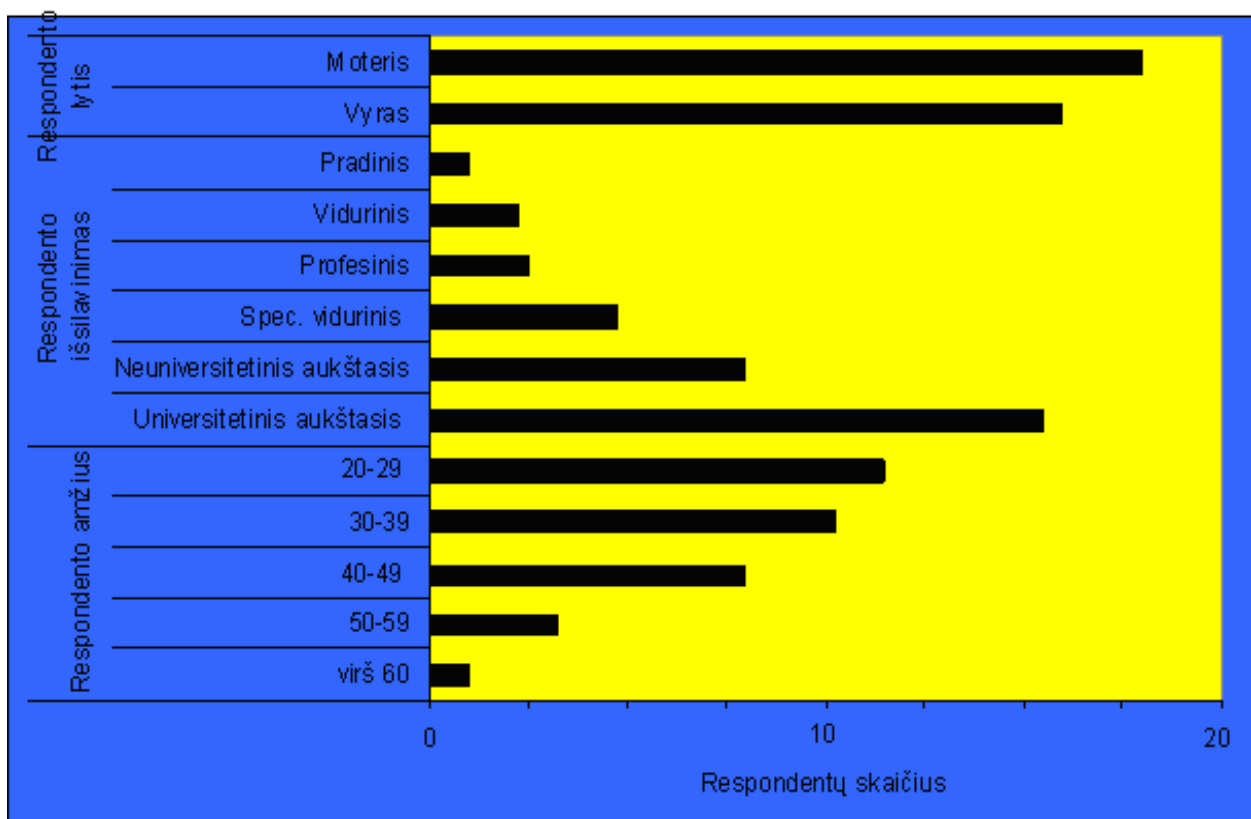
Anketų atsakomumas. Nors buvo numatyta apklausti viso 292 respondentus, tačiau pavyko apklausti tik 37 respondentus. Anketų atsakomumas kiekvienos seniūnijos sudarė apie 10 % išsiųstų anketų. Apklaustos tyrimui atlikti buvo sukurtas autorinis klausimynas (anketa), apimantis 10 klausimų.

Gautų duomenų analizė. Tyrimo duomenys apdoroti, naudojant statistinę programą STATISTICA 6.0 ir Microsoft Exel programą.

2.5.2. Vietinių bendruomenių nuomonių tyrimo rezultatai: alternatyvų socialinė nauda

Siekiant rasti bendrąją gyvenamosios vietos deklaravimo paslaugos naudą visuomenei, buvo apklausta tiriamų seniūnijų pasinaudoję ir nepasinaudoję šia paslauga piliečiai.

Sociodemografinė anketos dalis apėmė klausimus apie respondento lytį, išsilavinimą ir amžių (žr. 5 pav.).

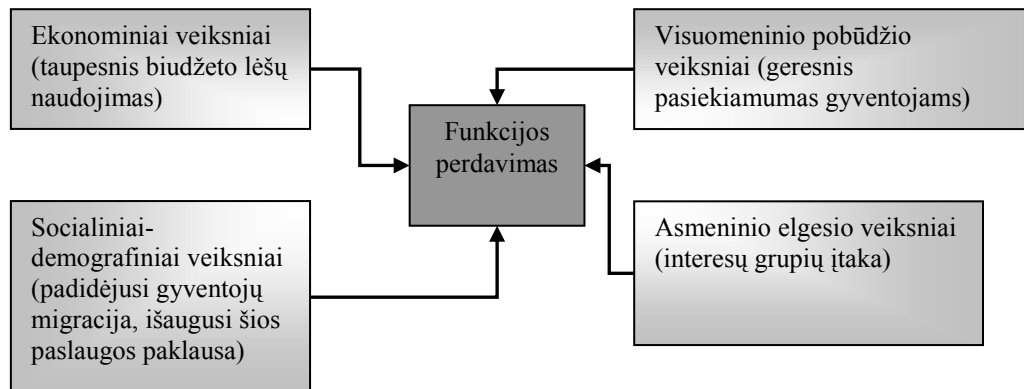
Saltinis: sudaryta autorės remiantis respondentų atsakymais į 8-10 klausimus.

5 pav. Sociodemografinės respondentų charakteristikos

Iš 5 paveiksle pateikto grafiko matyti, kad moterų ir vyrų apklausta beveik po lygiai. Pažymėtina, kad respondentų pasiskirstyme pagal išsilavinimą, didžioji tiek vyrų, tiek moterų dalis turėjo universitetinį išsilavinimą. Apklausta dvigubai daugiau turinčių universitetinį ir neuniversitetinį aukštąjį išsilavinimą nei pradinį, vidurinį, profesinį ir specialų vidurinį išsilavinimą turinčių respondentų. Kaip matyti iš gyventojų amžiaus pasiskirstymo diagramos, imtyje skaitlingiausiai atstovaujamos 20-29 metų ir 30-39 metų amžiaus asmenų grupės.

Verta pažymėti, kad iš apklaustųjų tik 56% yra pasinaudoję Deklaravimo funkcija. Iš jų 19% šia funkcija pasinaudojo seniūnijose, o 37% buvusiose Migracijos tarnybose.

Respondentų buvo paprašyta nurodyti, jų nuomone, pagrindinę priežastį, lėmusią Gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimą seniūnijoms. Gauti respondentų atsakymai suskirstyti į keturias veiksnių, įtakojusių, jų nuomone, funkcijos perdavimą, grupes.

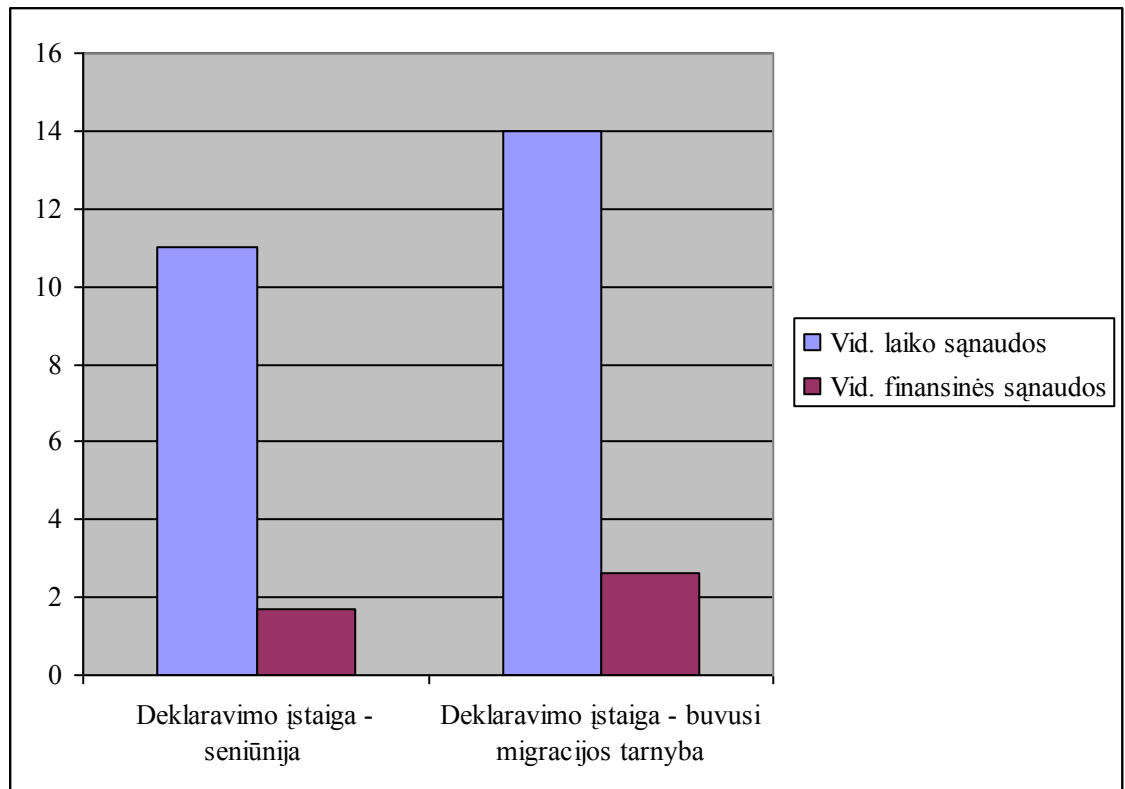

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis respondentų atsakymais į 2 klausimą.

6 pav. Veiksniai, įtakoję gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimą

Dauguma respondentų, pasinaudojusių Gyvenamosios vietos deklaravimo funkcija tiek seniūnijose, tiek buvusiose Migracijos tarnybose, nurodė, jog šios funkcijos perdavimą galėjo lemti asmeniniai veiksniai (biurokratinio aparato didinimas ir t.t.). Visuomeninio pobūdžio veiksnius, pavyzdžiui, geresnį pasiekiamumą gyventojams, lėmusios gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimą, nurodė tik kaimiškųjų seniūnijų dalis respondentų. Mažiausiai apklaustųjų šios funkcijos perdavimą linkę susieti su ekonominiais ir socialiniais-demografiniais veiksniais.

Remiantis respondentų nurodytomis kelionės sąnaudomis, atliktas seniūnijų ir buvusių migracijos tarnybų pasiekiamumo sąnaudų palyginimas (žr. 7 pav.).

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis respondentų atsakymais į 3-4 klausimus.

7 pav. Kelionių sąnaudų palyginimas

Respondentų buvo paprašyta nurodyti, kiek jiems kainuotų nuvykti į buvusią Migracijos tarnybą (anketose buvo nurodyta atitinkamos buvusios Migracijos tarnybos adresas). Vidutinės atsakiusiųjų kelionės finansinės sąnaudos yra 2,6 Lt šių dienų kainomis, o vidutinės laiko sąnaudos – 14 min. Taip pat respondentų buvo klausiama, kiek jiems kainuoja atvykti į seniūniją. Vidutinės atsakiusiųjų kelionės finansinės sąnaudos yra 1,7 Lt šių dienų kainomis, o vidutinės laiko sąnaudos – 11 min. Dauguma vidutinių miestų seniūnijų gyventojai nurodė analogiškas sąnaudas kaip ir nuvykti į buvusią Migracijos tarnybą.

Respondentų buvo prašoma pasirinkti vieną iš trijų variantų, kokia investicinių lėšų suma būtų buvęs optimaliausia gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimo seniūnijoms atveju, t.y. kiek jie pasirengę mokėti už šį vidinės decentralizacijos žingsnį (mokesčių forma ir t.t.) (žr. 4 lentelę).

**Optimaliausia gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimui seniūnijoms
skirtų lėšų suma, už kurią respondentai būtų sutikę mokėti**

Biudžeto lėšos funkcijos perdavimui, Lt	Kiekvieno Lietuvos registruoto gyventojų skirtos išlaidos (mokesčių forma ir t.t.), Lt	Respondentų atsakymų pasiskirstymas
10500000	3,16	2%
8500000	2,56	25%
5500000	1,65	73%

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis respondentų atsakymais į 5 klausimą.

Respondentų buvo prašoma įvertinti Gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimo seniūnijoms tikslumą 3 balų sistemoje. 1 balas – nepalankus vertinimas, 2 – neutralus, 3 – palankus (žr. 5 lentelę).

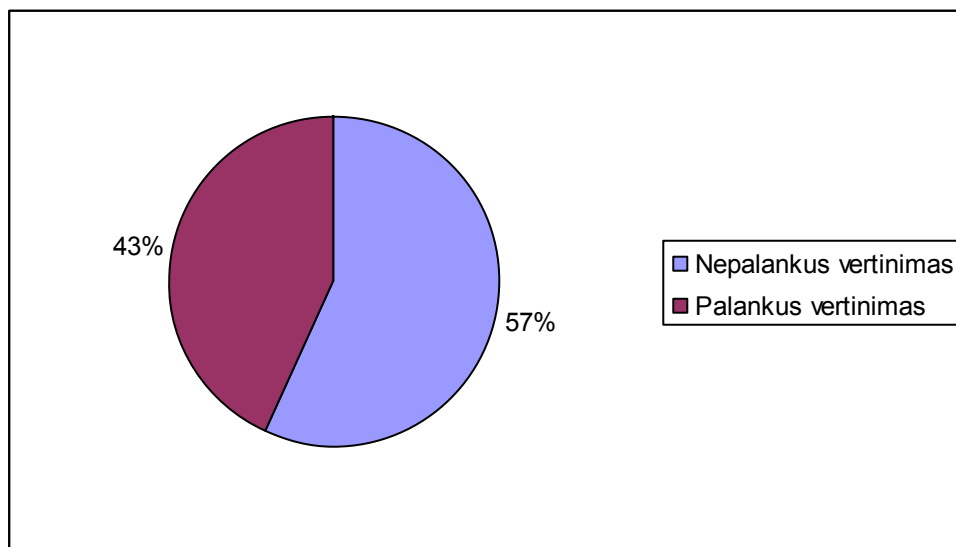
**Gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimo seniūnijoms tikslumo
vertinimo skaitinių duomenų charakteristikos**

Veiksniai	Reikšmių skaičius	Moda	Maks. požymio įvertinimas	Min. požymio įvertinimas	Variacijos koef.	Vid.kv. nuokrypis
Gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimo seniūnijoms tikslumas	37	1,00	10	1	0,92	0,96

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis respondentų atsakymais į 6 klausimą.

Iš 5 lentelės matyti, kad vertinant gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimą seniūnijoms, atitinkama modos, padedančios išskirti dažniausiai pasitaikančius stebėjimus statistinių duomenų aibėje ir šių stebėjimų pagrindu nustatyti šios funkcijos svarbą, skaitinė reikšmė sutampa su minimaliu dydžiu. Tai reiškia, kad dauguma respondentų nepalankiai įvertino gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimą seniūnijoms. Variacijos koeficientas, siekiantis 0,92 rodo, kad standartinis nuokrypis ir vidurkis yra panašaus dydžio, o tai rodo labai didelę požymio sklaidą. Kuo variacijos koeficiento reikšmė mažesnė, tuo apklaustųjų nuomonė nagrinėjamu klausimu yra vieningesnė. Vidutinis kvadratinis nuokrypis, parodantis, kiek vidutiniškai požymio reikšmės nutolusios nuo vidurkio, yra 0,96. Kuo vidutinio kvadratinio nuokrypio reikšmė mažesnė, tuo apklaustųjų nuomonė nagrinėjamu klausimu yra vieningesnė. Taigi respondentų nuomonė gan nevieninga dėl gyvenamosios vietos

deklaravimo funkcijos perdavimo seniūnijoms. Kad būtų vaizdžiau, gauti respondentų atsakymai pavaizduoti 8 paveiksle.

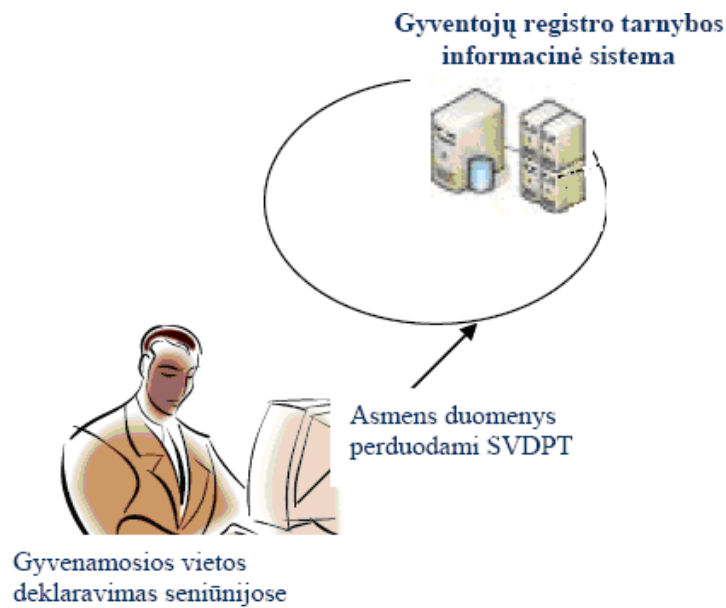

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis respondentų atsakymais į 6 klausimą.

8 pav. Respondentų nuomonių pasiskirstymas dėl Gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimo seniūnijoms tikslingumo

Iš 8 paveikslo matyti, jog neigiamai vertinančių (1 balas) respondentų dalis yra 9 % didesnė nei teigiamai (3 balai) vertinančių. Neutraliai vertinančių nebuvo. Sociodemografinių kintamųjų įtaka vertinimo išsiskyrimui didesnės įtakos neturėjo.

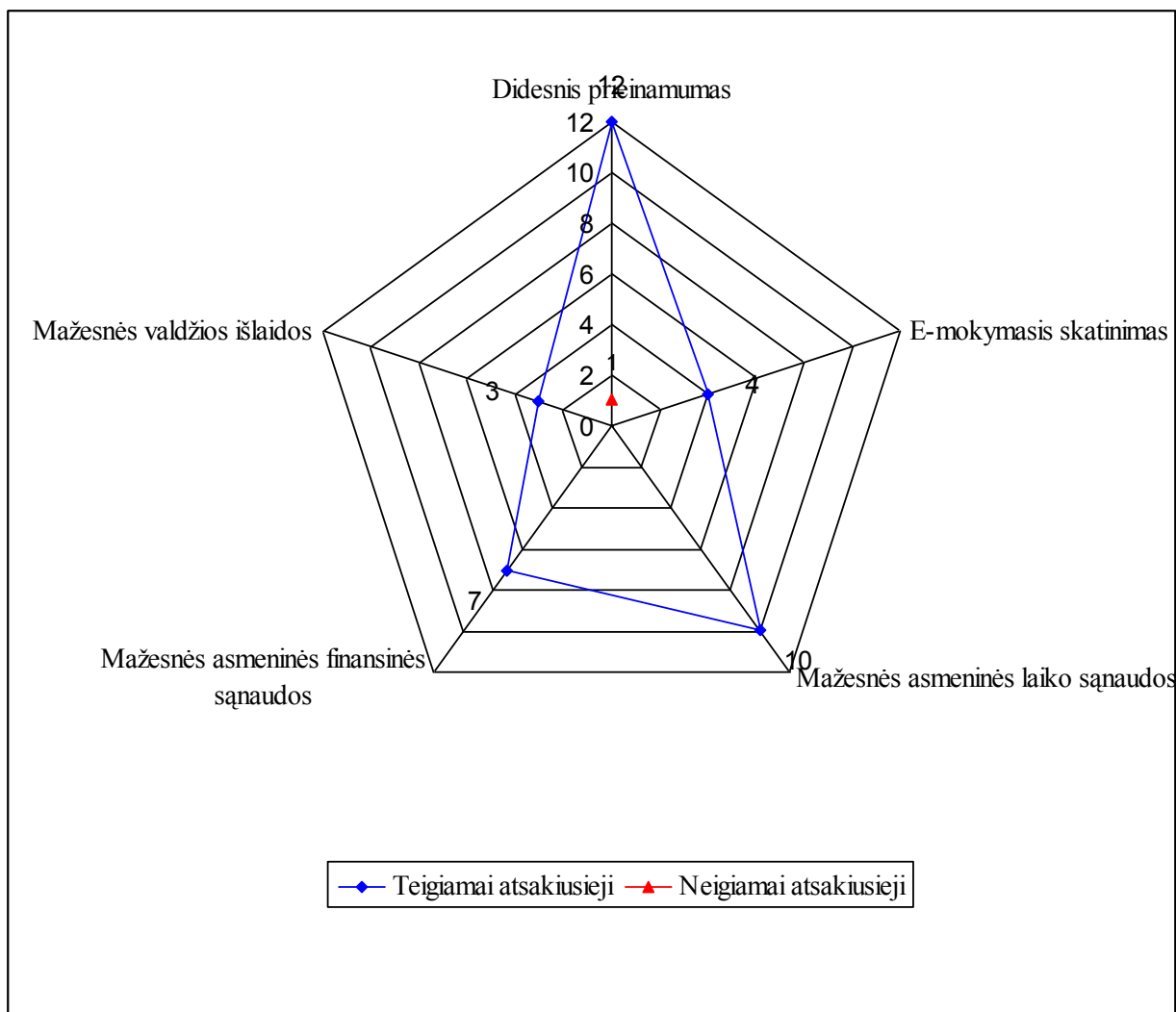
Seniūnija gyvenamosios vietos deklaravimo duomenis teikia gyventojų registro tarnybai. Gyvenamosios vietos deklaravimo duomenims kompiuterizuotai tvarkyti ir jiems teikti Gyventojų registrui naudojama Gyvenamosios vietos deklaravimo informacinė sistema. Grafiškai pavaizduota 9 paveiksle.

9 pav. Asmens duomenų perdavimo tinklais schema

Šios paslaugos teikimo procesui siūloma neįtraukti gyvenamosios vietos deklaravimo paslaugos teikėjo (Seniūnijos) darbuotojo. Naudojantis portalo priemonėmis duomenys automatiškai būtų registruojami gyvenamosios vietos deklaravimo sistemoje. Tokiu būdu gyvenamosios vietos deklaravimo paslaugos gavėjui (deklaruojančiam asmeniui) nebereikėtų vykti į deklaravimo įstaigą, norit deklaruoti gyvenamąją vietą.

Respondentų buvo klausta, ar pritaria siūlymui, gyvenamosios vietos deklaravimo paslaugos teikimą perkelti į elektroninę erdvę. Atsakymą buvo prašoma pagrįsti (žr. 10 pav.).

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis respondentų atsakymais į 7 klausimą.

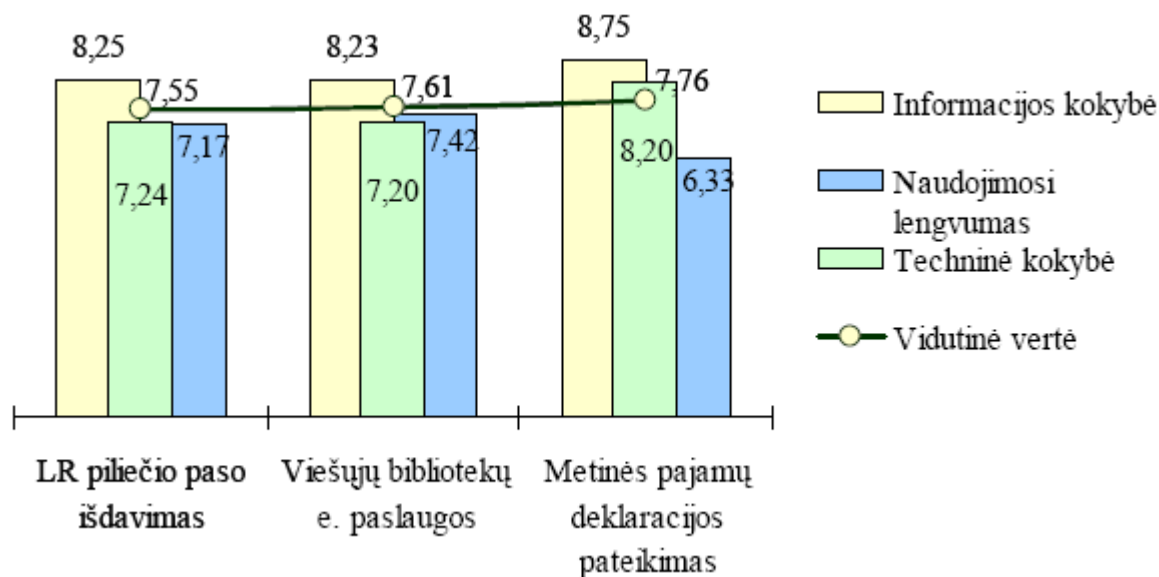
10 pav. Respondentų nuomonė dėl gyvenamosios vietos deklaravimo paslaugos teikimo perkėlimo į elektroninę erdvę

Dauguma respondentų, atsakiusių teigiamai, savo atsakymus pagrindė, kad elektroninis paslaugos formatas leidžia tikėtis didesnio jos prieinamumo, sutaupomos asmeninės finansinės ir laiko sąnaudos, e-mokymasis skatinimas, sumažinamos valdžios išlaidos (sumažinamas valstybės tarnautojų skaičius ir su tuo susijusios biuro sąnaudos). Sumažėjusias biuro sąnaudas patvirtina Vengrijos parlamento ir Prancūzijos pavyzdžiai. Vengrijos parlamente įdiegus „elektroninio parlamento“ programą, 2004 m. popieriaus sunaudojimas per metus, palyginti su ankstesniais metais, sumažėjo trečdaliu ir tai padėjo sutaupyti apie 400 tūkst. eurų⁶⁴. Prancūzijoje apskaičiuota, kad, pasitelkus nemokamų pokalbių

⁶⁴ Politikai skęsta tonose popieriaus // Lietuvos rytas. 2005, liepos 30.

internetu technologiją (VoIP), per metus galima sutaupyti šimtus milijonų eurų, kuriuos viešasis sektorius išleidžia telefono pokalbiams⁶⁵. Apskritai elektroninių viešųjų paslaugų administravimas gali kainuoti 50 proc. pigiau, palyginti su tradiciniais šių paslaugų teikimo būdais⁶⁶. Grįžtant prie apklausos rezultatų, neigiamai atsakė virš 60 metų grupei priklausančių respondentų, atsakymą pagrįsdami tuo, jog e-paslaugomis būtų sunkiau naudotis. Tačiau atsižvelgiant į tai, jog pensinio amžiaus piliečiai yra sėslesni, tai galima teigti, jog beveik absoliuti dauguma pasisakė už Gyvenamosios vietos deklaravimo paslaugos pilną perkėlimą į elektroninę erdvę.

Kauno technologijos universitete atliktas atskirų el. vadžios paslaugų kokybės vertinimas. Pateikimo kokybės dimensija yra susijusi su vartotojo bendravimu su tinklapiu naudojimosi paslauga metu, todėl apima tuos aspektus, kurie yra reikšmingi, kai jie ieško informacijos, renka iš galimų variantų ar įsigyja paslaugas (žr. 11 pav.).

11 pav. Pateikimo kokybės dimensijų subdimensijų reikšmės ir jų vidurkis (balais, skalėje nuo 1 iki 9)

Aukščiausiai respondentai įvertino metinės pajamų deklaracijos pateikimo kokybę (7,76). Kadangi tyrimas buvo atliktas 2006 m., tai galima daryti prielaidą, jog šiuo metu e-paslaugos yra kokybiškesnės ir vertinamos dar didesniais balais.

cituota iš E. Barcevičius, „Ar elektroninė valdžia pagerins viešąjį valdymą Lietuvoje?“. *Politologija*, 3 (43), 2006

⁶⁵ <http://europa.eu.int/idabc/en/document/4980/194> [žiūrėta 2009 11 29]. cituota iš E. Barcevičius, „Ar elektroninė valdžia pagerins viešąjį valdymą Lietuvoje?“. *Politologija*, 3 (43), 2006.

⁶⁶ J. E. Fountain. *Building the Virtual State: Information Technology and Institutional Change*. Washington DC: Brookings Institution Press, 2001, p. 5.

Vis daugiau ieškoma galimybių, kaip pagerinti valdžios, verslo ir akademinės bendruomenės susikalbėjimą, pastebėti atokioje šalies vietovėje gyvenantį paprastą žmogų ir suteikti jam naudingų šiuolaikinių žinių. Kauno rajono savivaldybės Alšėnų seniūnijos interneto portalas www.alsenuseniunija.lt laikomas tipiniu e. seniūnijos modeliu. E. seniūnijos modelio sukūrimas ir įgyvendinimas leis savivaldybių ir seniūnijų tarnautojams geriau spręsti valdymo klausimus, o piliečiams – dalyvauti sprendimų priėmimo procese. Atliktos piliečių apklausos parodė, jog piliečiai turi gebėjimų dalyvauti e-veikloje⁶⁷.

Taigi identifikavus vietos bendruomenių interesus, žemiau atliekamas alternatyvų atitikimo gyventojų poreikiams vertinimas.

6 lentelė

Gyvenamosios vietos deklaravimo alternatyvų atitikimo gyventojų poreikiams vertinimas

Respondentų atsakymai	Įvertinimas
Gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimą seniūnijoms lėmė asmeniniai veiksniai (biurokratinio aparato didinimas ir t.t.), nors vienas pagrindinių šios funkcijos motyvų buvo užtikrinti geresnę paslaugos pasiekiamumą ir prieinamumą.	Neatitinka
Finansinės ir laiko sąnaudos sumažėjo 30% perdavus šią funkciją.	Atitinka
Optimaliausia gyvamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimui seniūnijoms skirtų lėšų suma, už kurią respondentai būtų sutikę mokėti, neatitinka, kiek buvo skirta lėšų.	Neatitinka
Dauguma mano, jog gyvamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimas seniūnijoms nėra geriausia alternatyva.	Neatitinka
Dauguma palaiko gyvamosios vietos elektroninio deklaravimo idėją.	Atitinka

Šaltinis: sudaryta autorės.

⁶⁷ Jolanta Stasiukonienė. „Tipinis e. seniūnijos modelis ir jo realizacijos ypatumai“. Savivaldybių žinios Nr. 34 (506), 2009-11-05. http://www.lsa.lt/sz/index.php?lang=lt&id=2&mag_id=209&art_id=725 [žiūrėta 2009 11 29].

2.6. Alternatyvų socialinių kaštų ir naudos palyginimas

Šiame skyriuje alternatyvos palyginamos ekonominiu-socialiniu aspektu, bei išrenkama geriausia alternatyva probleminės situacijos sprendimui.

Pagal socialinę kaštų naudos analizę, sprendimo ar teikti paslaugą kriterijus yra paprastas: ar bendroji nauda viršija bendruosius paslaugos teikimo kaštus?

7 lentelė

Aptartų alternatyvų įvertinimas

	Taupesnis biudžeto lėšų naudojimas	Geresnis vietinių bendruomenių poreikių vertinimas (palankus ats/ viso ats)
1 alternatyva: gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimas seniūnijoms	Pradiniai kaštai 8 267 633,07 Lt Funkcijos vykdymui reikalingi kaštai 3 687 647,16 Lt	1/4
2 alternatyva: gyvenamosios vietos elektroninis deklaravimas	Pradiniai kaštai 9 500 000,00 Lt Funkcijos vykdymui reikalingi kaštai 1 229 215,72 Lt	1/1

Šaltinis: sudaryta autorės.

Nagrinėjant 1-ąją alternatyvą, vietinių bendruomenių socialinė nauda sudaro 25% maksimalios naudos, o socialiniai kaštai, lyginant su 2-ąja alternatyva, yra didesni. Vadinasi, gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimo seniūnijoms socialiniai kaštai yra didesni nei socialinė nauda. Taip pat galima teigti, jog ekonominiu ir socialiniu požiūriu 2 – oji alternatyva, gyvenamosios vietos elektroninis deklaravimas, yra naudingesnė už 1 alternatyvą. Nors 2-osios alternatyvos pradiniai kaštai didesni nei 1-osios, tačiau žiūrint ilgo laikotarpio perspektyvoje naudingiau yra, kad funkcijos vykdymui (administravimui) reikalingi kaštai yra mažesni.

3. INTERESŲ GRUPIŲ POZICIJOS VIDINĖS SAVIVALDYBIŲ DECENTRALIZACIJOS ATŽVILGIU

Antroje darbo dalyje buvo prieita išvados, jog gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimo seniūnijoms atvejo socialinė nauda yra mažesnė už įgyvendinimo kaštus, todėl kaip numatyta vidinės savivaldybių decentralizacijos efektyvumo modelyje, suformuotame pirmoje dalyje, nagrinėjama interesų grupių įtaka vidinei savivaldybių decentralizacijai.

Valdymo centralizavimo ir decentralizavimo santykis – tai ne vien praktinis valdymo sistemų konstravimo principas, bet ir sudėtinga institucinė bei politinė problema. Ji susieta su įvairių socialinių sluoksnių atstovų įtraukimu arba neįtraukimu, dalyvavimu arba nedalyvavimu savivaldos sprendimų parengimo ir įgyvendinimo procesuose.

Bet kuri piliečių grupė gali būti laikoma interesų grupe, jeigu jos interesai bei galimybės juos patenkinti yra susiję su valstybės politika, su bendraisiais visuomenės reikalais. Per interesų grupių veiklą yra įgyvendinamos minties, žodžio, peticijų ir susirinkimų laisvės – tos laisvės, dėl kurių buvo kuriama liberalioji demokratija⁶⁸. Todėl kiekvienoje demokratinėje valstybėje yra labai daug interesų grupių. Kalbant apie vidinę savivaldybių decentralizaciją Lietuvoje galima išskirti tris čia veikiančias pagrindines interesų grupes: vietines bendruomenes, seniūnus, politikus.

3.1 Vietinių bendruomenių politinis dalyvavimo lygis Lietuvoje

Demokratija reikalauja, kad piliečiai kontroliuotų tuos, kurie priima sprendimus. Pamatiniai piliečių politinio dalyvavimo principai įtvirtini Lietuvos Respublikos Konstitucijos 33 straipsnyje „piliečiai turi teisę dalyvauti valdant savo šalį tiek tiesiogiai, tiek per demokratiškai išrinktus atstovus“⁶⁹.

Savivaldybėse piliečiai veikia kaip savivaldybės vietinė bendruomenė, kurią sudaro savivaldybės teritorijoje gyvenantys žmonės, susieti bendrais viešaisiais poreikiais ir interesais.

⁶⁸ Ch. E.Lindblom, E. J. Woodhouse, *Politikos formavimo procesas*. Algarvė, 1999, 119.

⁶⁹ Lietuvos Respublikos Konstitucija <<http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm>> [Žiūrėta 2008 06 16].

Savivaldybės vietinę bendruomenę sudaro seniūnijų vietinės bendruomenės. Vietos savivaldą Lietuvoje reglamentuoja Konstitucijos X skirsnis ir Vietos savivaldos įstatymas, kuriuose konstatuojama, kad turi būti sudaromos sąlygos gyventojams tiesiogiai dalyvauti rengiant sprendimų projektus, organizuojamos apklausos, susirinkimai, sueigos, viešas peticijų nagrinėjimas, skatinamos kitos pilietinės iniciatyvos formos.

Vietinės bendruomenės – tikslinė grupė, į kurią orientuojamas vidinės savivaldybių decentralizacijos įgyvendinimas. Vidinės savivaldybių decentralizacijos koncepcijoje teigiama, kad „kai kuriose savivaldybių teritorijose vietinės atstovaujamosios ir vykdomosios institucijos, taip pat vietinės viešojo administravimo įstaigos yra toli nuo gyventojų, nepajėgia užtikrinti spartaus ir tinkamo viešų bendruomenės reikalų tvarkymo. <...> siekiama veiklą, susijusią su valstybinių funkcijų atlikimu, priartinti prie gyventojų ir taupyti gyventojų laiką sprendžiant įvairius klausimus, kurie priskirti valstybinio administravimo subjektams.“⁷⁰

Prieš įgyvendinant vidinę savivaldybių decentralizaciją nebuvo atliekami išsamūs moksliniai tyrimai, kuriuose būtų nagrinėjami vietinių bendruomenių poreikiai. Taip pat yra didžiulis statistinių duomenų seniūnijų lygmenyje (tiek oficialių, tiek ir žinybinių) trūkumas. Vietinių bendruomenių nuomone, jų pozicija ir požiūris visos šalies mastu neturi didelės reikšmės. Tai patvirtina Pilietinės visuomenės instituto atliktas tyrimas „Lietuvos visuomenės pilietinės galios indeksas 2007 m.“, eilinių Lietuvos piliečių nuomone, jų įtaka, priimant sprendimus, paveikiančius visos visuomenės ar atskirų jos grupių gyvenimą, yra labai maža. Respondentai, naudodamiesi 10 balų skale, nurodė, jog paprastų žmonių įtakos lygis lygus 2,9, o jų asmeniškai – 2,3⁷¹. Be to vis mažiau Lietuvos gyventojų yra patenkinti demokratijos veikimu. Eurobarometro 2007 m. ataskaitoje konstatuojama, jog pasitenkinimo demokratijos veikimu Lietuvoje rodiklis yra vienas žemiausių per visą Eurobarometro tyrimo istoriją⁷². 2009 metų gyventojų apklausos rodo, „kad savivaldybių priimti sprendimai turi menką poveikį bendruomenių gyvenimui, o gyventojai neturi nors kiek reikšmingesnės įtakos vietos sprendimams. Todėl, kaip ir sovietiniais laikais, nuotolis tarp vietos valdžios ir piliečių išlieka didelis. Kaip gerinti šią padėtį nei diskusijos, nei konsultacijos su visuomene nevyksta“.

⁷⁰ Vidinės savivaldybių decentralizacijos koncepcija,

<http://www.heritage.lt/t_aktai/istatymai/saugomu_teritoriju.htm>

⁷¹ Pilietinės visuomenės institutas, „Lietuvos visuomenės pilietinės galios indeksas 2007 m.“ 2008.

<www.civitas.lt/admin/get_file.php?id=61> [Žiūrėta 2009 04 28].

⁷² Eurobarometras, „68 Visuomenės nuomonė Europos Sąjungoje“. 2007 ruduo

<http://ec.europa.eu/lietuva/documents/20080129_eb68_lt_summ.doc> [Žiūrėta 2009 04 28].

Remiantis Lietuvių autorių⁷³ moksliniais tyrimais ir straipsniais, kuriuose nagrinėjami atskiri vietos savivaldos elementai, išskirtos pagrindinės problemos, su kuriomis susiduria vietinės bendruomenės:

- ✓ Nekontroliuojami bendruomenei teikiamų viešųjų paslaugų teikėjai. Tai skatina paslaugų nekokybiškumą.
- ✓ Informacijos apie seniūnijos veiklą bei detalesnio jos problemų nagrinėjimo trūkumas.
- ✓ Seniūnijų organizuojamų renginių nelankomumas. Vietinės bendruomenės pageidavimų ir norų neatitikimas renginiams.
- ✓ Nepakankamos naujų kultūrinio gyvenimo formų paieškos.
- ✓ Nepakankama komunikacinių-informacinių priemonių įvairovė.
- ✓ Neskatinama gyventojų iniciatyva, nuolat informuojant juos apie seniūnijos vykdomą veiklą.

Kiekviena interesų grupė, siekdama užsibrėžtų tikslų ir kuo didesnės įtakos politinio elito priimamiems sprendimams, yra priversta naudotis tam tikrais metodais. Pasirenkamus įtakos būdus arba komunikacijos elgesio formas nulemia interesų grupių tipai bei interesų grupių sistemos⁷⁴. Taigi negalima atmesti prielaidos, jog vietinių bendruomenių nepasitikėjimą demokratija ir priimamais sprendimais sąlygojo jos pačios menkas aktyvumas, domėjimasis seniūnijos veikla ir nepakankamos iniciatyvos politinėje veikloje. Linos Marcinkevičiūtės ir Rūtos Petrauskienės atliktas tyrimas parodė, kad 13 proc. respondentų labiau pasitiki seniūnijos, o ne savivaldybės, darbuotojų teikiama informacija ir 45 proc. respondentų negalėjo įvardyti, seniūnijos ar savivaldybės pranašumo. Tai reiškia, kad vietos gyventojai nepakankamai domisi seniūnijos veikla, jos darbu ir teikiamomis paslaugomis. Išlieka bendruomenės abejingumas, nenoras įvardyti problemas⁷⁵. Lietuvos politinio dalyvavimo rodikliai taip pat leidžia daryti išvadą, jog Lietuvos visuomenės politinio dalyvavimo lygis yra žemas ir tendencingai

⁷³ A. Raipa ir E. Backūnaitė, „Decentralizacijos reformų teoriniai ir taikomieji aspektai“. Viešoji politika ir administravimas, 7, 2004, 23-32.

G. Žilinskas, *Valstybinės valdžios politinė – teritorinė organizacija ir jos formos*. Kaunas: Technologija, 2001.

J. Baltušnikienė, „Viešojo valdymo sistemos decentralizacija: turinys, pranašumai ir trūkumai“. Viešoji politika ir administravimas, 27, 2009, 79-89.

Gintaras Žilinskas, „Politinė kontrolė ir politinė atsakomybė vietos savivaldos lygiu“. Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos, 4, 2005, 407–414.

Ramūnas Vanagas, „Naujosios viešosios vadybos taikymo galimybės šalies vietos savivaldos sistemoje esant dabartinei teisinei bazei“. Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos, 2006, 2 (7), 160–169.

⁷⁴ Šiuolaikinės lobistinės veiklos tendencijos. Lietuvos teisės universitetas, Europos Sąjungos politikos ir valdymo institutas: Vilnius, 2002, 56.

⁷⁵ Lina Marcinkevičiūtė, Rūta Petrauskienė. „Socialinių paslaugų teikimo tobulinimo aktualijos seniūnijose“. Viešoji politika ir administravimas, 2007, 21, 28-36.

krintantis. 1996 m. 11 25 – 2000 m. 10 18 piliečių iniciatyva užregistruoti 2 įstatymų ir kitų teisės aktų projektai. Tai sudarė 0,07 proc. iš visų 3000 užregistruotų projektų. 2000 m. 10 19 – 2001 m. 09 09 piliečių iniciatyva užregistruoti 4 įstatymų ir kitų teisės aktų projektai (0,4 proc. iš visų 1088 užregistruotų projektų)⁷⁶. Mažai piliečių kreipiasi į LR Prezidentą bei į LR Seimą. Jeigu 2000 m. LR Prezidentas priėmė 1215 piliečių, tai 2007 m. šis skaičius sumažėjo iki 505 – daugiau nei du kartus⁷⁷.

Taigi, nors vietinės bendruomenės yra pagrindinė tikslinė grupė, į kurios efektyvesnį poreikių patenkinimą turėtų būti orientuojamas vidinės savivaldybių decentralizacijos įgyvendinimas, tačiau nėra mokslinių straipsnių ir tyrimų, kurių pagrindinis analizuojamas objektas būtų šalies vietinių bendruomenių poreikiai. Taip pat yra didžiulis statistinių duomenų seniūnijų lygmenyje (tiek oficialių, tiek ir žinybinių) trūkumas. Kitavertus, galima daryti prielaidą, jog Lietuvos visuomenė, nors ir turėdama LR Konstitucijos ir LR įstatymais užtikrintas galimybes dalyvauti šalies politiniame gyvenime, mažai jomis pasinaudoja. Tai lemia visuomenės nepasitikėjimas valdžios institucijomis ir apatiškumas politiniams įvykiams.

3.2 Seniūnų pozicija vidinės savivaldybių decentralizacijos atžvilgiu

Galima išvelgti dar vieną tikslinę grupę – seniūnus. Seniūno sąvoka pirmą kartą apibrėžta 1994 m. liepos 7 d. priimtame Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme.

Seniūnai, priešingai nei vietinės bendruomenės, kur kas aktyvesni vidinės savivaldybių decentralizacijos klausimu. Šią prielaidą galima daryti remiantis Konceptija, kurioje itin akcentuojamos seniūnams kylančios problemos ir pertvarkymo kryptys, susijusios su seniūnų galių didinimu.

Galima išvelgti šias seniūnų interesų grupės iškeliamas problemas apibrėžtas Konceptijoje⁷⁸:

- Jaučiama subordinacija santykiuose su kitais administracijos padaliniais „praktikoje dažnai seniūnų ir kitų administracijos padalinių vadovų santykiai grindžiami menama

⁷⁶ Remigijus Riekašius, „Politinis dalyvavimas.“ Kn. Algis Krupavičius, Alvidas Lukošaitis (sud.) *Lietuvos politinė sistema: sąranga ir raida*. Poligrafija ir informatika, 2004, 231.

⁷⁷ Lietuvos Respublikos Prezidento Valdo Adamkaus veikla 2007 – 2008 metais.

<http://www.president.lt/lt/prezidento_veikla/spaudos_centras/veiklos_statistika.html> [Žiūrėta 2009 04 28].

⁷⁸ Vidinės savivaldybių decentralizacijos koncepcija,

<http://www.heritage.lt/t_aktai/istatymai/saugomu_teritoriju.htm>

subordinacija, t. y. kitų administracijos padalinių vadovai laiko seniūnus sau pavaldžiais subjektais, nors tam nėra teisinio pagrindo“

- Didelė vietos valdžios įtaka „Kartais seniūnai supainioja viešųjų paslaugų teikimo administravimo funkcijas su viešųjų paslaugų teikimu. Tokiems jų veiksams dažnai pritaria ir juos skatina vietos valdžia, motyvuodama paslaugų teikimo pigumu, patogumu gyventojams ir panašiai“
- Sutarčių su viešųjų paslaugų teikėjais sudarymas ne seniūnų kompetencijoj „Viešosios paslaugos paprastai perkamos vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymu Sutartys sudaromos vadovaujantis savivaldybės tarybos ar jos įgalioto subjekto nustatyta tvarka. Tik mažesnė savivaldybėse sutartis pasirašyti vis dažniau patikima seniūnams“
- Finansinis priklausomumas nuo savivaldybių „Tik dalis seniūnijų turi savo sąskaitas banke. Sąskaitos turėjimas užtikrina operatyvų atsiskaitymą, leidžia iš anksto planuoti seniūnijos išlaidas, nes seniūnija metų pradžioje gauna seniūnijai skirtus asignavimus. Tose seniūnijose, kurios neturi sąskaitų banke, už atliktus darbus atsiskaito savivaldybės administracijos centrinė buhalterija. Esant tokiai atsiskaitymo tvarkai, seniūnai derina (vizuoja) atliktų darbų aktus. Tuo apsunkinamas atsiskaitymo su paslaugų teikėjais procesas.“ Tačiau verta atkreipti dėmesį, jog finansinis priklausomumas užtikrina išlaidų kontrolę.
- Per maža įtaka priimamiems vietos valdžios sprendimams „Savivaldybės tarybos posėdžiai yra atviri, todėl seniūnas turi teisę juose dalyvauti, tačiau kalbėti gali tik pagal procedūras, kurias patvirtina savivaldybės taryba savo veiklos reglamente. Paprastai seniūnas dalyvauja (arba gali įgalioti tai daryti kitą seniūnijos valstybės tarnautoją) savivaldybės institucijų posėdžiuose, kai yra svarstomi su seniūnijai priskirtos teritorijos bendruomenės viešaisiais reikalais susiję klausimai. Seniūnas taip pat nėra tarp subjektų, savo iniciatyva galinčių teikti savivaldybės tarybos sprendimų projektus. Seniūnas geriausiai išmano seniūnijos problemas ir poreikius, tačiau tik mero pavedimu jis gali rengti ir teikti savivaldybės tarybos sprendimų ir mero potvarkių projektus seniūnijos veiklos klausimais, organizuoti ir kontroliuoti jų vykdymą.“
- Per maža suteikta atsakomybė „Seniūno vidaus administravimo veikla apsiriboja savivaldybės administracijos struktūrinio padalinio vadovo teisėmis.“

Apibendrinat seniūnų interesų grupės įtaką, galima teigti, jog seniūnai – turinti aiškia poziciją interesų grupė. Šios tikslinės grupės poreikis yra stiprinti vaidmenį vietos valdžioje ir tai atsispindi vidinės savivaldybių decentralizacijos atžvilgiu.

3.3 Politikų pozicija vidinės savivaldybių decentralizacijos atžvilgiu

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 1998 m. vasario 18 d. nutarime (Žin., 1998, Nr. 18-435) pažymėjo, kad „Konstitucijoje vietos savivalda įtvirtinta kaip savaveiksmiškumo pagrindais veikianti vietinė viešojo administravimo sistema, kuri tiesiogiai nėra pavaldi valstybės valdžios institucijoms“, tačiau dauguma sprendimų dėl vidinės savivaldybių decentralizacijos tiesiogiai priklauso nuo politikų, todėl vietos savivalda iš dalies yra priklausoma.

Pagal 1994 m. liepos 21 d. Seimo priimtą nutarimą „Dėl LR teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymo įgyvendinimo“ Lietuvoje turėjo būti 90 savivaldybių. 2000 m. įsteigus penkias naujas savivaldybes, viskas tarsi sustojo. 2003 m. vyriausybė pritarė Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų sistemos tobulinimo koncepcijai ir jos įgyvendinimo veiksmų planui, pagal kurį iki naujų savivaldybių tarybų rinkimų savivaldybių skaičius turėjo išaugti. Projekte buvo pabrėžiama, jog būtinos naujų savivaldybių steigimo sąlygos – gyventojų iniciatyva, politinė valia bei valstybės finansinės galimybės⁷⁹. Tačiau, anot buvusio Vidaus reikalų viceministro Regimanto Čiupailos, dar nereiškia, kad visose gyvenvietėse bus steigiami naujų savivaldybių centrai, net jeigu dauguma jų gyventojų bus už tai. Jo, teigimu, turi būti atsižvelgta į daugybę kitų kriterijų, įskaitant ir politinę valią tiek Vyriausybėje, tiek Seime⁸⁰.

Buvo viliamasi, kad Seimas 2007 m. pavasario sesijoje priims atitinkamus teisės aktus, Vyriausybė parengs naujų savivaldybių steigimo veiksmų planą, programą, numatys finansavimą ir 2011 m. rinkimuose piliečiai jau galės rinkti naujų savivaldybių tarybas. Vidaus reikalų ministerija, įvertinusi esminius naujų savivaldybių steigimosi kriterijus (viešųjų paslaugų teikimo, finansinio išsilaikymo galimybes, vietos bendruomenių interesus), buvo parengusi planą „Dėl savivaldybių optimalaus skaičiaus nustatymo ir jų teritorijų ribų keitimo“.

⁷⁹ ELTA. „Vyriausybė siūlys Seimui didinti savivaldybių skaičių“. 2003, <<http://www.balsas.lt/naujiena/278200/vyriausybe-siulys-seimui-didinti-savivaldybiu-skaiciu>> [žiūrėta 2010 kovo 19 d.].

⁸⁰ Stasys Gudavičius, „Žemėlapis perbraižymas skėsta abejonėse“. 2007, <<http://kauno.diena.lt/dienrastis/lietuva/zemelapis-perbraizymas-skesta-abejonese-48049>> [žiūrėta 2010 kovo 19 d.].

Buvo manoma, kad optimalus savivaldybių skaičius būtų 71, o naujų savivaldybių steigimo išlaidos siektų 150–170 mln. litų⁸¹.

Kitokios pozicijos laikėsi Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių komiteto pirmininkas Jonas Jagminas 2007 metų birželio mėn „Kauno diena“ sakė esąs tikras, kad dabar esantis savivaldybių skaičius yra optimalus. Pasak J. Jagmino, jeigu būtų daroma didelė savivaldos reforma, smarkiai padidinanti savivaldybių skaičių, tai valstybei gali atsieiti net iki 800 milijonų litų⁸².

Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių komiteto pirmininkas Vytautas Kurpuvesas 2009 metų pabaigoje pranešime, skaitytame tarptautinėje konferencijoje „Vietos savivalda ir savivaldybės Lietuvoje“, akcentavo, kad „savivaldybių dydis, ekonominė galia ir viešųjų paslaugų teikimo specifika tampa ribojančiu veiksniu stiprinti gyventojų dalyvavimą priimant sprendimus <...> būtų optimalu, jei Lietuvoje reformos pradžioje vietoje 54 būtų įkurtos 85 savivaldybės. Deja, atsukti istorijos rato atgal negalime, o ekonominė realybė nesudaro prielaidų dabar didinti savivaldybių skaičiaus. Tačiau tai visiškai nereiškia, kad iš mūsų atimtos visos galimybės keisti padėtį. Realiausia alternatyva dabar yra įgyvendinti vidinę savivaldybių decentralizaciją, stiprinti seniūnijas ir seniūnaitijas⁸³“.

Taigi galima patvirtinti hipotezę, kad vidinė savivaldybių decentralizacija – politikų sugalvota alternatyva savivaldybių skaičiaus didinimui, o ne geresniam vietinių bendruomenių atstovavimui ir taupesniam biudžeto lėšų naudojimui.

3.4 Interesų grupių pozicijų vidinės savivaldybių decentralizacijos atžvilgiu apibendrinanti schema

Remiantis Ann Majchrzak studijoje „Politikos analizės metodai“ pateikta schema⁸⁴, iliustruojančia, kaip interesų grupės veikia atitinkamos politikos įgyvendinimą, atitinkamai pagal 3.1. – 3.3. skyrių išvadas sudaryta schema vidinės savivaldybių decentralizacijos atvežiui.

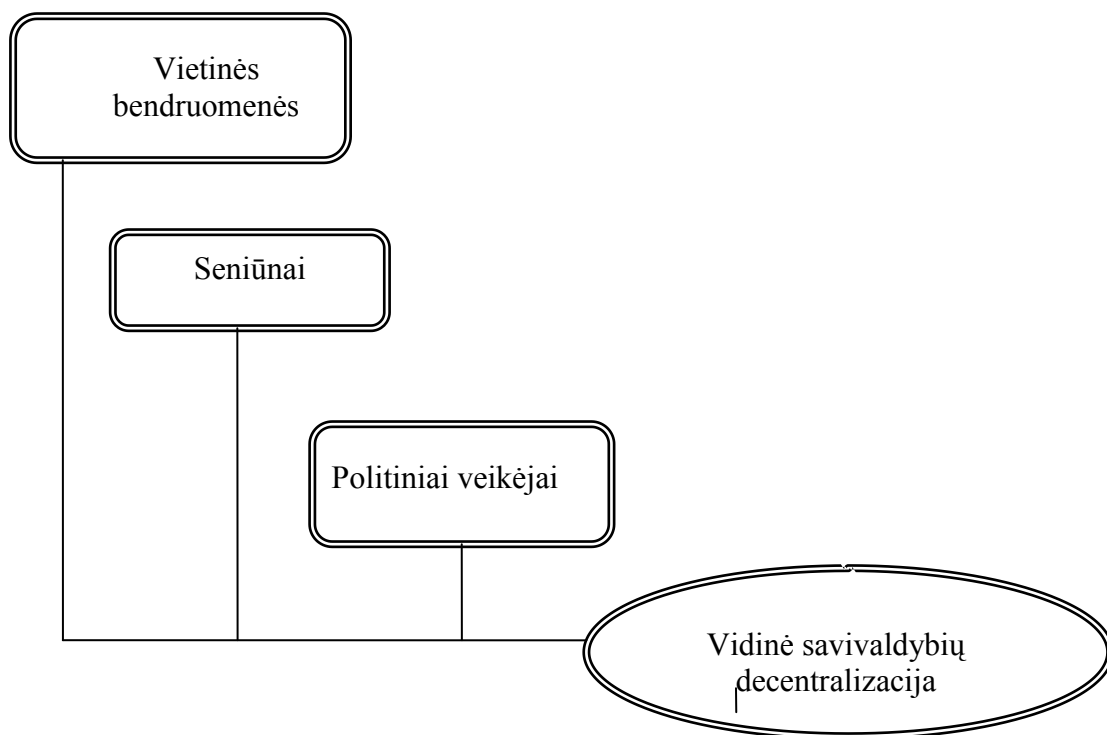
⁸¹ Valentina Zinkevičienė. „Naujienos apie naujas savivaldybes“, 2006,

<<http://www.bendruomenes.lt/news.php?strid=11791&id=39582>> [žiūrėta 2010 kovo 19 d.].

⁸² Stasys Gudavičius, <<http://kauno.diena.lt/dienrastis/lietuva/zemelapio-perbraizymas-skesta-abejonese-48049>>

⁸³ Vytautas Kurpuvesas. „Nuo valstybinės prie bendruomeninės savivaldos“. Savivaldybės žinios, 2009, 34 (506).

⁸⁴ Ann Majchrzak, „Analysis of Study Recommendations“. *Methods for Policy Research*. 1984, 80.

Šaltinis: schema sudaryta remiantis A. Majchrzak⁸⁵

12 pav. Interesų grupių pozicijos vidinės savivaldybių decentralizacijos įgyvendinimui

Taigi, remiantis 3.1-3.3. skyriuose gautais rezultatais, atitinkamai sudėliotos interesų grupės, veikiančios vidinę savivaldybių decentralizaciją. Vietinės bendruomenės, kaip interesų grupė, dėl savo menko dalyvavimo šiame procese, yra toliausiai nuo sprendimo priėmėjo.

⁸⁵ Ann Majchrzak, 80.

IŠVADOS

Vidinė savivaldybių decentralizacija Lietuvoje yra neefektyvi. Toliau pateikiami argumentai patvirtina šį teiginį ir parodo, kodėl pradėta vidinė savivaldybių decentralizacija Lietuvoje yra neefektyvi.

Remiantis Wayne Parsons, F. Bartina and B. Bevito, Ch.Pollitt, G. Bouckaert, D. Osborne and T. Gaebler, T. Bovaird and E. Loffler, V. Nakrošius et al, Anthony E. Boardman, David H. Greenberg, Aidan R. Vining and David L. Weimer, Europos vietos savivaldos chartija, Vidinės savivaldybių decentralizacijos koncepcija, Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymu suformuotas teiginys, kad vidinė savivaldybių decentralizacija, viešosios politikos analizės objektas, lemianti efektyvesnį viešąjį valdymą, turėtų būti įgyvendinama, priimant racionalius sprendimus dėl įgaliojimų perdavimo seniūnijoms. Išnaginėjus efektyvumo kriterijų ir atsižvelgiant į Koncepcijoje deklaruojamus tikslus Efektyvumui įvertinti išsikelti du nebendramačiai tikslai: taupesnis biudžeto lėšų naudojimas ir geresnis vietos bendruomenių poreikių tenkinimas bei suformuotas vidinės savivaldybių decentralizacijos efektyvumo vertinimo modelis.

Pagal suformuotame vidinės savivaldybių decentralizacijos efektyvumo vertinimo modelyje nusatytus tikslus, naudojant socialinę kaštų ir naudos analizės metodą detaliau išnaginėtas gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimo seniūnijoms atvejis. Atlikta analizė parodė, jog funkcijos perdavimo kaštai yra didesni už jos teikiamą naudą. Iš to seka, jog šis vyriausybės patvirtintas projektas nemaksimizuoja visuminės gerovės.

Įgyvendinta gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimo seniūnijoms alternatyva buvo palyginta su gyvenamosios vietos elektronine deklaravimo alternatyva. Analizės rezultatai parodė, jog naujosios alternatyvos pradiniai įgyvendinimo kaštai yra didesni, tačiau socialinė nauda didesnė nei dabar įgyvendintos alternatyvos. Kadangi gyvenamosios vietos elektroninės deklaravimo alternatyvos funkcijos vykdymui (administravimui) reikalingi kaštai yra maženi nei įgyvendintos alternatyvos, tai ilgo laikotarpio perspektyvoje finansiškai naudingiau naujoji alternatyva. Atlikto vietinių bendruomenių tyrimo rezultatai parodė, jog naujosios alternatyvos naudą visuomenė sieja su didesniu paslaugos prieinamumu, mažesnėmis asmeninėmis finansinėmis ir laiko sąnaudomis, e-mokymusi skatinimu, sumažintomis valdžios išlaidomis (sumažinamas valstybės tarnautojų skaičius ir su tuo susijusios administravimo sąnaudos).

Kadangi buvo prieita išvados, jog gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimo seniūnijoms atvejo socialinė nauda yra mažesnė už įgyvendinimo kaštus, todėl remiantis suformuotu vidinės savivaldybių decentralizacijos efektyvumo modeliu buvo atlikta interesų grupių įtakos vidinės savivaldybių decentralizacijos efektyvumui analizė. Remiantis atlikta analize, galima daryti išvadas:

Lietuvos visuomenė, nors ir turėdama LR Konstitucijos ir LR įstatymais užtikrintas galimybes dalyvauti šalies politiniame gyvenime, mažai jomis pasinaudoja. Tai sąlygoja visuomenės nepasitikėjimas valdžios institucijomis ir apatiškumas politiniams įvykiams. Dėl to vietinės bendruomenės pagal valdžių hierarchiją yra toliausiai nuo sprendimo vidinės savivaldybių decentralizacijos klausimu priėmėjo.

Pasinaudodama vietinių bendruomenių apolitiškumu seniūnų ir politikų interesų grupės veikia vidinės savivaldybių decentralizacijos įgyvendinimą. Atlikta analizė patvirtino hipotezę, jog vidinė savivaldybių decentralizacija – politikų sugalvota alternatyva savivaldybių skaičiaus didinimui, o ne geresniam vietinių bendruomenių poreikių tenkinimui. Taip pat remiantis koncepcija, buvo įrodyta, jog seniūnai – turinti aiškia poziciją vidinės savivaldybių decentralizacijos atžvilgiu interesų grupė, kurios poreikis yra stiprinti vaidmenį vietos valdžioje.

Kadangi abi hipotezės pasitvirtino, galima daryti išvadą, jog vidinė savivaldybių decentralizacija formuojasi kaip specifinė platesnės viešosios valdymo politikos kryptis, kuri turi savitus tikslus, uždavinius ir savitus įgyvendinimo metodus.

Atsižvelgiant į darbo išvadas, teikiamos šios rekomendacijos tolimesniems tyrimams:

Siekiant užtikrinti sklandų vidinės savivaldybių decentralizacijos įgyvendinimą ir maksimizuoti visuminę gerovę, vertėtų panagrinėti gebėjimus, užtikrinančius viso viešosios politikos ciklo funkcionavimą: nuo vidinės savivaldybių decentralizacijos klausimo patekimo į politinę darbotvarkę, iki sprendimo priėmimo dėl koncepcijos ir decentralizacijos įgyvendinimo įvertinimo. Taip pat siekiant užtikrinti sėkmingą subsidiarumo principo įgyvendinimą vidinės savivaldybių decentralizacijos atžvilgiu, tikslinga atlikti, kuo daugiau tyrimų, nagrinėjančių atskirų seniūnijų gyventojų poreikius. Verta panagrinėti kitų veiksmų įtaką, lemiančių vidinės savivaldybių decentralizacijos įgyvendinimą.

LITERATŪRA

1. A. Astrauskas, „Decentralizacija vietos savivaldybėje: turinys ir formos“. *Viešoji politika ir administravimas*, 20, 2007.
2. A. Raipa ir E. Backūnaitė, „Decentralizacijos reformų teoriniai ir taikomieji aspektai“. *Viešoji politika ir administravimas*, 7, 2004.
3. A. Raipa, „Šiuolaikinio viešojo valdymo pokyčių kryptys ir tendencijos“. *Viešoji politika ir administravimas*, 30, 2009.
4. Ann Majchrzak, „Analysis of Study Recommendations“. *Methods for Policy Research*. 1984.
5. Anthony E. Boardman, David H. Greenenberg, Aidan R. Vining and David L. Weimer: *Cost-Benefit Analysis: Concepts and Practice*. New Jersey: Prentice Hall, 1996.
6. B. Weisbrod, „Income Redistribution Effects and Benefit-Cost Analysis“, in Chase, S.B. (Ed.), *Problems in Public Expenditure Analysis*, Brookings Institution, Washington, DC, 1968.
7. Birutė Kronienė, „Elektroninis deklarasavimas – greitesnis ir patogesnis“. 2009. <<http://www.sekunde.lt/content.php?p=read&tid=56040>>. [Žiūrėta 2009 12 18].
8. Ch. E.Lindblom, E. J. Woodhouse, *Politikos formavimo procesas*. Algarvė, 1999.
9. Ch.Pollitt, G. Bouckaert, *Viešojo valdymo reforma*. Vilnius: Algarvė, 2003.
10. D. Osborne and T. Gaebler, *Reinventing Government. How the Entrepreneurial Spirit is Transforming the Public Sector*. 1992.
11. E. Barcevičius, „Ar elektroninė valdžia pagerins viešąjį valdymą Lietuvoje?“. *Politologija*, 3 (43), 2006.
12. E. David, „Benefit-Cost Analysis in State and Local Investment Decisions“, *Public Administration Review*, Vol. 39 No. 1, January/February 1979.
13. E-paslaugų savivaldybėje įdiegimo ir administravimo procedūros. <<http://www.inppregion.lt/get.php?f.83306>> [Žiūrėta 2010 05 18].
14. ELTA. „Vyriausybė siūlys Seimui didinti savivaldybių skaičių“. 2003, <<http://www.balsas.lt/naujiena/278200/vyriausybe-siulys-seimui-didinti-savivaldybiu-skaiciu>> [žiūrėta 2010 kovo 19 d.].

15. Eurobarometras, „68 Visuomenės nuomonė Europos Sąjungoje“. 2007 ruduo <http://ec.europa.eu/lietuva/documents/20080129_eb68_lt_summ.doc> [Žiūrėta 2009 04 28].
16. F. Bartina and B. Bevito. Financial Reports and Decentralization in Municipal Governments International Review of Administrative Sciences. 2006.
17. G. Žilinskas, Valstybinės valdžios politinė – teritorinė organizacija ir jos formos. Kaunas: Technologija, 2001.
18. Gintaras Žilinskas, „Politinė kontrolė ir politinė atsakomybė vietos savivaldos lygiu“. Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos, 4, 2005.
19. Glen Holt, Donald Elliott. *Cost benefit analysis: a summary of the methodology*. The Bottom line: Managing Library Finances, 2001.
20. Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, „Priemonės “Elektroninė demokratija:regionai“ Projektų finansavimo sąlygų aprašo pristatymas“. 2009. <http://www.klaipeda.aps.lt/stotisFiles/uploadedAttachments/IVPK_EI.demokratija%20regionams%20PFSA%20pristatymas.pps> [Žiūrėta 2009 12 18].
21. Įsakymas Nr. 1V-218 “Dėl valstybinėms (perduodamoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti lėšų apskaičiavimo metodikos patvirtinimo” 2006-06-09 Nr.43-2077.
22. Įsakymas Nr. 1V-218 “Dėl valstybinėms (perduodamoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti lėšų apskaičiavimo metodikos patvirtinimo” 2010-04-15 Nr.43-2077.
23. J. Baltušnikienė, „Viešojo valdymo sistemos decentralizacija: turinys, pranašumai ir trūkumai“. *Viešoji politika ir administravimas*, 27, 2009.
24. J. E. Fountain. *Building the Virtual State: Information Technology and Institutional Change*. Washington DC: Brookings Institution Press, 2001.
25. J. Staponkienė, „Naujosios viešosios vadybos elementų identifikavimas“. *Viešoji politika ir administravimas*, 13, 2005.
26. J. Stiglitz, *Economics of Public Sector*. 4th ed. W.W. Norton, 2000.
27. Jolanta Stasiukonienė. „Tipinis e. seniūnijos modelis ir jo realizacijos ypatumai“. Savivaldybių žinios Nr. 34 (506), 2009-11-05. http://www.lsa.lt/sz/index.php?lang=lt&id=2&mag_id=209&art_id=725 [žiūrėta 2009 11 29].
28. Kęstutis Kardelis. *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Kaunas, 2007, 312-316.

29. Kęstutis Petkūnas, „Gyventojų pajamų ir turto deklaravimo naujovės“. 2010. <<http://www.voruta.lt/tz/article.php?article=1605>> [Žiūrėta 2010 05 18].
30. L.R. Goel, R. Gupta, and P.K. Tyagi, “Cost benefit analysis of a complex system with correlated failures and repairs”, *Microelectronics and Reliability*, MR-MS 523, Vol. 33, 1993, 2281-4.
31. Lietuvos Respublikos gyvenamosios vietos deklaravimo įstatymas Nr. VIII-840. Lietuvos Respublikos Seimas, Valstybės žinios.: 1998, Nr. 66-1910, 2006 12 28 Nr.141-5395.
32. Lietuvos Respublikos gyvenamosios vietos deklaravimo įstatymas Nr. VIII-840. Lietuvos Respublikos Seimas, Valstybės žinios.: 1998, Nr. 66-1910, 2006 12 28 Nr.141-5395.
33. Lietuvos Respublikos Konstitucija <<http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm>> [Žiūrėta 2008 06 16].
34. Lietuvos Respublikos Prezidento Valdo Adamkaus veikla 2007 – 2008 metais. <http://www.president.lt/lt/prezidento_veikla/spaudos_centras/veiklos_statistika.html> [Žiūrėta 2009 04 28].
35. Lietuvos Respublikos Seimas, „Europos Vietos Savivaldos Chartija“, Vilnius, 1999. <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=48874> [Žiūrėta 2009 01 04]
36. Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė, Valstybinio audito ataskaita „*Migracijos procesų administravimas (teritorinių policijos įstaigų migracijos tarnybų valdymas ir veiklos organizavimas)*“. Vilnius, 2006 m. gegužės 15 d. Nr. VA-2040-21-3.
37. Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė, Valstybinio audito ataskaita „*Migracijos procesų administravimas (teritorinių policijos įstaigų migracijos tarnybų valdymas ir veiklos organizavimas)*“. Vilnius, 2006 m. gegužės 15 d. Nr. VA-2040-21-3. Vilnius
38. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos užsakymu Viešosios įstaigos „Nacionalinės plėtros institutas“ ir UAB „VIP Viešosios informacijos partneriai“ atliktas tyrimas, „*Seniūnijų ir seniūnų atliekamų funkcijų analizė*“. Vilnius, 2008, 50.
39. Lietuvos Respublikos Viešojo administravimo įstatymas“, Lietuvos Respublikos Seimas, Vilnius, 2002. <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=198296> [Žiūrėta 2009 01 04]

40. Lietuvos Respublikos Vyriausybė. „Vidinės savivaldybių decentralizacijos koncepcija“. Vilnius, 2007. <http://www.heritage.lt/t_aktai/istatymai/saugomu_teritoriju.htm> [žiūrėta 2009 spalio 19 d.].
41. Lina Marcinkevičiūtė, Rūta Petrauskienė. „Socialinių paslaugų teikimo tobulinimo aktualijos seniūnijose“. *Viešoji politika ir administravimas*, 2007, 21.
42. Liudmila Rupšienė. *Kokybinio tyrimo duomenų rinkimo metodologija*. Klaipėda: KU leidykla, 2007.
43. M. Romeris, Valstybė ir jos konstitucinė teisė. Trečia dalis: Valstybės formos ir konstituciniai režimai. Unitarinė valstybė ir valstybiniai junginiai. Vilnius: MRU, 2008.
44. Pilietinės visuomenės institutas, „Lietuvos visuomenės pilietinės galios indeksas 2007 m.“ 2008. <www.civitas.lt/admin/get_file.php?id=61> [Žiūrėta 2009 04 28].
45. Politikai skęsta tonose popieriaus // Lietuvos rytas. 2005, liepos 30. cituota iš E. Barcevičius, „Ar elektroninė valdžia pagerins viešąjį valdymą Lietuvoje?“. *Politologija*, 3 (43), 2006.
46. Ramūnas Vanagas, „Naujosios viešosios vadybos taikymo galimybės šalies vietos savivaldos sistemoje esant dabartinei teisinei bazei“. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*, 2006, 2 (7), 160–169.
47. Rekomendacijos savivaldybėms, kaip įgyvendinti gyvenamosios vietos deklaravimo ir deklaravimo duomenų tvarkymo taisyklių ir gyvenamosios vietos neturinčių asmenų apskaitos taisyklių reikalavimus. <<http://www.vrm.lt/index.php?id=889>>. [Žiūrėta 2010 02 22].
48. Remigijus Riekašius, „Politinis dalyvavimas.“ Kn. Algis Krupavičius, Alvidas Lukošaitis (sud.) *Lietuvos politinė sistema: sąranga ir raida*. Poligrafija ir informatika, 2004, 231.
49. S. Stoškus ir D. Beržinskienė, Vadyba. Kaunas: Technologija, 2005, 125 – 159.
50. Saulius B., „Srendimų priėmimas viešajame administravime.“ Vilnius, 2004. <http://www.valsty.be/?name=university&do=o_theme&oId=1&oType=university&fId=13&id=20> [Žiūrėta 2008 12 22].
51. *Šiuolaikinės lobistinės veiklos tendencijos*. Lietuvos teisės universitetas, Europos Sąjungos politikos ir valdymo institutas: Vilnius, 2002.
52. T. Bovaird and E. Löffler, *Public Management and Governance*. London, Routledge, 2009, 212-213.

53. UAB "Dizaino kryptis", „E-verslas - perspektyvios nišos“. 2010. <<http://www.kryptis.lt/e-verslas>> [Žiūrėta 2010 05 18].
54. V. Nakrošis et al, „Ką kaip ir kodėl vertiname?“. Lietuvos Respublikos finansų ministerija, 2007.
55. Valstybės kontrolierės Rasos Budbergytės interviu "Vilniaus dienai“. „Valstybės investicijų liūnas“ 2009-02-06. <<http://klaipeda.diena.lt/dienrastis/lietuva/valstybes-investiciju-liunas-198995>>[žiūrėta 2009 gegužės 13 d.].
56. Wayne Parsons, Viešojo politika: politikos analizės teorijos ir praktikos įvadas. Vilnius, Eugrimas, 2001.
57. Webmedia inspiring performance, „Internete valdininkų nėra, todėl viskas paprasčiau“. 2009, < http://www.webmedia.lt/?event=Show_default&page_id=144 >. [Žiūrėta 2009 12 18].
58. Y. Amir, B. Awerbuch, and R.S. Borgstrom, “A cost-benefit framework for online management of a metacomputing system”, *Decision Support Systems*, Vol. 28 No. 1-2, 2000.
59. Z. Norkus, *Max Weber: racionalus pasirinkimas*. Vilnius, 2003.
60. Stasys Gudavičius, „Žemėlapio perbraižymas skęsta abejonėse“. 2007, <<http://kauno.diena.lt/dienrastis/lietuva/zemelapio-perbraizymas-skesta-abejonese-48049>> [žiūrėta 2010 kovo 19 d.].
61. Valentina Zinkevičienė. „Naujienos apie naujas savivaldybes“, 2006, <<http://www.bendruomenes.lt/news.php?strid=11791&id=39582>> [žiūrėta 2010 kovo 19 d.].
62. Vytautas Kurpuvesas. „Nuo valstybinės prie bendruomeninės savivaldos“. Savivaldybės žinios, 2009, 34 (506).

SUMMARY

The internal decentralization of local government is a type of reorganization of municipal management and (or) provision of public service when the power from higher hierarchical levels of entities is transmitted to lower hierarchical levels, or when the power is divided between few or the same numbers of hierarchical level of entities. This issue was chosen because it is a relatively new in Lithuanian public policy and therefore here is still a lack of case study of this matter. The relevance of the issue is strengthened by the fact that the results of implementation of the first phase of intra-municipal decentralization concept are a base for the goals and directions of the second phase. According to the European Charter of Local Self-Government, the Concept of Intra-municipal Decentralization, the law of Republic of Lithuania Public Administration, the internal municipal decentralization must be implemented by making effective decisions.

The object of this paper work is the internal decentralization of local government in Lithuania: the case study of function transmission of residence declaration.

The goal of this paper work is to assess whether the internal municipal decentralization started effectively in Lithuania. The term of effectiveness covers both economic (saving budget) and social (better representation of local community needs) aspects. This paper work examines the case of function reporting of residence to the ward which is the highest intra-municipal decentralization project so far achieved.

For achieving this goal the following main tasks were formulated:

According to various author's research review the key issues of intra-municipal decentralization and form a theoretical background – the assessment model of internal decentralization of local government performance.

To analyze the case of function reporting of residence to the ward under the formed model.

To analyze the influence of different interest groups and determine which interest groups mostly affect on the intra-municipal decentralization in Lithuania.

The matter under investigation is: key question is – whether internal municipal decentralization which is started in Lithuania is being implemented effectively? Side-issue questions are: do the projects approved by Government maximize total welfare? What is the position of interest groups in respect of intra-municipal decentralization in Lithuania?

The paper work hypothesizes two aspects:

Costs of intra-municipal decentralization implementation are higher than it's benefits.

Internal decentralization of local government – it is an alternative policy option to increase the number of municipalities rather than to ensure the better meet of local community's needs.

Both hypotheses are confirmed so it can be stated that internal decentralization of local government is a specific direction of wider public policy management with its distinctive goals, targets and methods of implementation.

PRIEDŲ SĄRAŠAS

1. 1 PRIEDAS ILGALAIKIS MATERIALUSIS TURTAS (KOMPIUTERINĖ ĮRANGA),
PERDUODAMAS SAVIVALDYBĖMS VALDYTI, NAUDOTI IR DISPONUOTI JUO
PATIKĖJIMO TEISE

2. 2 PRIEDAS ILGALAIKIS MATERIALUSIS IR NEMATERIALUSIS TURTAS,
PERDUODAMAS VALSTYBĖS ĮMONEI „INFOSTRUKTŪRA“ VALDYTI, NAUDOTI IR
DISPONUOTI JUO PATIKĖJIMO TEISE

3. 3 PRIEDAS ANKETA

**ILGALAIKIS MATERIALUSIS TURTAS (kompiuterinė įranga), PERDUODAMAS
SAVIVALDYBĖMS VALDYTI, NAUDOTI IR DISPONUOTI JUO PATIKĖJIMO
TEISE**

Eil. Nr.	Savivaldybė	Bendra likutinė vertė 2006 m. gruodžio 31 d., litais
1.	Akmenės rajono savivaldybė	71045,98
2.	Alytaus miesto savivaldybė	9849,02
3.	Alytaus rajono savivaldybė	127115,03
4.	Anykščių rajono savivaldybė	115050,54
5.	Birštono savivaldybė	13608,93
6.	Biržų rajono savivaldybė	93838,4
7.	Druskininkų savivaldybė	31246,03
8.	Elektrėnų savivaldybė	91169,68
9.	Ignalinos rajono savivaldybė	137112,24
10.	Jonavos rajono savivaldybė	128740,63
11.	Joniškio rajono savivaldybė	116630,82
12.	Jurbarko rajono savivaldybė	132951,55
13.	Kaišiadorių rajono savivaldybė	128027,03
14.	Kalvarijos savivaldybė	45584,84
15.	Kauno miesto savivaldybė	132079,47
16.	Kauno rajono savivaldybė	262112,83
17.	Kazlų Rūdos savivaldybė	45584,84
18.	Kelmės rajono savivaldybė	127606,95
19.	Kėdainių rajono savivaldybė	128027,03
20.	Klaipėdos miesto savivaldybė	114914,61
21.	Klaipėdos rajono savivaldybė	127115,03
22.	Kretingos rajono savivaldybė	91625,68
23.	Kupiškio rajono savivaldybė	95272,12
24.	Lazdijų rajono savivaldybė	185508,7
25.	Marijampolės savivaldybė	130284,37
26.	Mažeikių rajono savivaldybė	104322,61
27.	Molėtų rajono savivaldybė	132495,55
28.	Neringos savivaldybė	25005,14
29.	Pagėgių savivaldybė	58737,77
30.	Pakruojo rajono savivaldybė	93838,4
31.	Palangos miesto savivaldybė	11396,21
32.	Panevėžio miesto savivaldybė	11518,28
33.	Panevėžio rajono savivaldybė	212346,44
34.	Pasvalio rajono savivaldybė	127571,03
35.	Plungės rajono savivaldybė	128027,03

Eil. Nr.	Savivaldybė	Bendra likutinė vertė 2006 m. gruodžio 31 d., litais
36.	Prienuj rajono savivaldybė	116630,82
37.	Radviliškio rajono savivaldybė	148150,73
38.	Raseinių rajono savivaldybė	138967,24
39.	Rietavo savivaldybė	58737,77
40.	Rokiškio rajono savivaldybė	135932,44
41.	Skuodo rajono savivaldybė	102565,89
42.	Šakių rajono savivaldybė	163076,04
43.	Šalčininkų rajono savivaldybė	148150,73
44.	Šiaulių miesto savivaldybė	27716,94
45.	Šiaulių rajono savivaldybė	151533,05
46.	Šilalės rajono savivaldybė	162215,66
47.	Šilutės rajono savivaldybė	128027,03
48.	Širvintų rajono savivaldybė	92926,4
49.	Švenčionių rajono savivaldybė	162215,66
50.	Tauragės rajono savivaldybė	93382,4
51.	Telšių rajono savivaldybė	147328,65
52.	Trakų rajono savivaldybė	93382,4
53.	Ukmergės rajono savivaldybė	136754,52
54.	Utenos rajono savivaldybė	115718,82
55.	Varėnos rajono savivaldybė	92228,32
56.	Vilkaviškio rajono savivaldybė	138967,24
57.	Vilniaus miesto savivaldybė	239320,41
58.	Vilniaus rajono savivaldybė	357902,14
59.	Visagino savivaldybė	5836,51
60.	Zarasų rajono savivaldybė	116174,82
	Iš viso	6861203,44

**ILGALAIKIS MATERIALIJO IR NEMATERIALIJO TURTO, PERDUODAMAS
VALSTYBĖS ĮMONEI „INFOSTRUKTŪRA“ VALDYTI, NAUDOTI IR DISPONUOTI
JUO PATIKĖJIMO TEISE**

Eil. Nr.	Ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto pavadinimas	Inventorinis Nr.	Kiekis, vienetais	Vieneto įsigijimo vertė, litais	Vieneto likutinė vertė 2006 m. gruodžio 31 d., litais
1.	Ugniasienė VPN (A- tipas) NS5GT-105	01347197 iki 01347229	33	2632,58	1316,38
2.	Ugniasienė VPN (B- tipas) NS5GT-205	01347231 iki 01347234	4	4498,16	2248,64
3.	Ugniasienė VPN (C tipas) NS-025-005	01347236 iki 01347238	3	9928,52	4964,44
4.	Modeminė įranga SHDTU03V35 CTC	01347439 iki 01347514	36	912	456
5.	Modeminė įranga SHDTU03ET10ER	01347526 iki 01347536	11	354	176,44
6.	IP/MPLS kelvedis	01347537	1	143962	71980,48
7.	IP kelvedis (A tipas) „CISCO 2801“	01347538 iki 01347575	38	8850	4424,44
8.	IP kelvedis (B tipas) „CISCO 2811“	01347576 iki 01347581	6	19812	9906
9.	IP kelvedis (C tipas) „CISCO 1841“	01347615 iki 01347619	5	3513	1756,72
10.	„L3 Ethernet“ komutatorius	01347620	1	34934	17466,52
11.	„Ethernet“ komutatorius	01347621 iki 01347622	2	12785	6392,8
12.	Tarnybinių stočių centrinis mazgas IBM	01347957	1	51254	25626,52
13.	Tarnybinė stotis, montuojama į centrinį mazgą	01347958 iki 01347967	10	14036	7017,96
14.	Duomenų saugykla IBM	01347968	1	296097	148048,72
15.	Rezervinė duomenų kopijavimo sistema	01347970	1	38897	19448,8
16.	FC keitiklis su programine įranga	01347971 iki 01347975	5	3306	1652,44
17.	Tarnybinės stoties spinta	01347976	1	15681	7840,72
18.	Duomenų apsaugos valdymo sistemos serveris	01348272	1	59000	52854,15
19.	Vidaus reikalų ministerijos duomenų apsaugos įrenginio išplėtimas	01348273	1	15639,72	14010,57

Eil. Nr.	Ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto pavadinimas	Inventorinis Nr.	Kiekis, vienetais	Vieneto įsigijimo vertė, litais	Vieneto likutinė vertė 2006 m. gruodžio 31 d., litais
20.	Centrinio tarnybinio telefono ryšio sistemos išplėtimas	01348274	1	27896,38	25958,73
21.	Tarnybinė stotis „IBM HS20 XEON EM64T“	01350220	1	18241,2	18241,2
22.	Tarnybinė stotis „IBM HS20 XEON EM64T“	01350221	1	18241,2	18241,2
23.	Diskų valdiklis „IBM Total Storage DS4500“	01350222	1	88472,22	88472,22
24.	Diskų išplėtimo dėžė su diskais „IBM EXP“	01350223	1	133934,5	133934,5
25.	Interneto srauto filtravimo įrenginys SG810-C	01350224	1	156047,92	156047,92
26.	DSLAM telktuvas	01347436 iki 01347438	3	34186	17092,48
27.	Duomenų apsaugos valdymo sistemos išplėtimas	01942251	1	135118,26	78818,96
28.	Programinės licencijos (komplektas)	01942207	1	244521,96	–
29.	Reagavimo į saugos incidentus tarnybos projektinė ir eksploatacinė dokumentacija (komplektas)	01942568	1	64900	64900
	Iš viso			2471972,7	1406429,63

ANKETA

1. Ar esate pasinaudoję gyvenamosios vietos deklaravimo paslauga?	☐ Nesu ☐ Esu (seniūnijoje) ☐ Esu (buvusiose Migracijos tarnybose)
2. Kokia, Jūsų nuomone, pagrindinė priežastis, lėmusi gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimą seniūnijoms?	
3. Nurodykite, kiek Jums kainuotų nuvykti į buvusią Migracijos tarnybą (Lt)? Kiek laiko užtruktumėte (min.)?	
4. Nurodykite, kiek Jums kainuoja atvykti į seniūniją (Lt)? Kiek laiko užtrunkate (min.)?	
5. Pasirinkite vieną iš trijų variantų, kokia pradinių kaštų suma būtų buvus optimaliausia gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimo seniūnijoms atveju, t.y. kiek Jūs pasirengę mokėti už šį vidinės decentralizacijos žingsnį (mokesčių forma ir t.t.)?	☐ 10 500 000 ☐ 8 500 000 ☐ 5 500 000
6. Kaip vertinate Gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimo seniūnijoms tikslingumą 3 balų sistemoje? 1 balas – nepalankus vertinimas, 2 – neutralus, 3 – palankus	☐ Palankiai (3) ☐ Neutraliai (2) ☐ Nepalankiai (1)
7. Ar pritariate siūlymui, gyvenamosios vietos deklaravimo paslaugos teikimą perkelti į elektroninę erdvę? Atsakymą pagrįskite.	
8. Jūsų lytis:	☐ Moteris ☐ Vyras
9. Jūsų amžius:	☐ 20-29 metų ☐ 30-39 metai ☐ 40-49 metų ☐ 50-59 metų ☐ virš 60 metų
10. Jūsų išsilavinimas:	☐ Pradinis ☐ Vidurinis ☐ Profesinis (profesinė technikos m-kla) ☐ Spec. vidurinis (aukštesnioji m-kla, technikumai) ☐ Neuniversitetinis aukštasis (kolegija) ☐ Universitetinis aukštasis

